Prijs f 0.50

5e JAARGANG No. 10
OCTOBER 1951

NEDERLAND POLEN

Een groep volksartisten uit de Karpathendorpen op het oogstfeest te Poznan

UIT DE INHOUD:

UITGAVE DER VERENIGING NEDERLAND—POLEN

Foto-Reportage

Het nieuwe Warszawa bij nacht het Dzierżyński-plein

Van 8 tot 16 September vond dit jaar in Polen de eerste Algemene Poolse Sportweek plaats van de tot nieuw leven gekomen Poolse sport. Op onze foto zien wij twee dames-volleybalgroepen, Z.S. „Kolejarz" en Z.S. „Włókniarz", in een wedstrijd

Bronislawa Stawińska neemt op haar paard een hindernis en wint de vierde prijs

De opleiding van Poolse matrozen in Gdynia

De discus-werpster Dobrzańska haalde met deze worp een afstand van 38,92 meter

De strijd tussen Wilczek en Krzesiński

MAANDBLAD TER BEVORDERING DER ECONOMISCHE EN CULTURELE BETREKKINGEN

Redacteuren:
S. van Praag
M. Górzyński
Postrek. 518467
Penningm. v. d.
Ver. Nederland-
Polen - Leiden

Nederland-Polen

Redactie-Secretariaat: (Redakcja i Administracja) J. W. Brouwersplein 7 - Telefoon 20992 - Amsterdam

POLEN
zoals het leeft en werkt

Het communiqué van het Staats-Hoofdbureau over de voorlopige resultaten van de algemene volkstelling van 3 December 1950 geeft ons interessante inlichtingen over de verhoudingen in Polen, zowel op sociaal gebied en aangaande de beroepen als ten aanzien van de bevolkings-statistiek, de structuur van de landbouw. de woon-verhoudingen en dergelijke. In totaal verlenen de gegevens ons een aanschouwelijk beeld van de dynamische ontwikkeling van het nieuwe Polen.
Ziehier iets van het nuchtere beknopte cijfer- en feiten-materiaal omtrent de veranderingen, die zich ten opzichte van de verhoudingen van voor de oorlog, in de korte tijd van nog geen 5 jaar sedert de laatste telling van Febr. 1946 in Polen hebben voltrokken. De eerste volkstelling van na de oorlog gaf op 14 Febr. 1946 een bevolkingsaanwas van 23.929.757 aan tegenover 24.976.926 op 5 December 1950.
De bevolkingsaanwas gedurende de 5 tussenliggende jaren bedroeg dus 1.047.169. In het communiqué wordt er echter tegelijkertijd op gewezen, dat dit de toename van de bevolking niet geheel zuiver weergeeft daar in verband met de repatrieëring sinds de eerste telling een tweeledige beweging in de bevolking heeft plaats gevonden, zowel uit als naar Polen. Houden we hiermede rekening dan komen wij tot een bevolkingstoename van 2.139.000. De gemiddelde bevolkingsaanwas bedraagt dus 17,6 op de 1000 inwoners en deze ontwikkelt zich nog steeds in stijgende lijn, terwijl hij in de jaren 1931—'39 iets minder dan 12 per 1000 inwoners bedroeg. Daaruit blijkt, hoe zeer Polen's bevolking na de oorlog aan het toenemen is.

Geboorte en sterfte.

De verbeterde levensomstandigheden zijn niet alleen de oorzaak van het verhoogd geboortecijfer. Het sterftecijfer is namelijk gedaald van 14,1 per 1000 personen (1936—'38) tot 11 5 in het jaar 1949. Een nog sterkere daling geeft het aantal sterfte-gevallen met long-tuberculose als doodsoorzaak te zien, dat van 16 op de 10.000 inwoners (1936—'38) tot op 11 in het jaar 1948 is verminderd. Verdwenen is ook het in de vooroorlogse tijd bekende verschijnsel van „angst voor kinderen", dat zijn oorsprong vond in de onzekere toekomst in verband met het maatschappelijk bestaan zowel van de ouders als ook van de kinderen. In het bijzonder was voor de oorlog de kindersterfte in Polen zeer hoog (na Griekenland het hoogste van alle Europese landen). Vergeleken met het laatste jaar voor de oorlog is de zuigelingensterfte met 42% teruggelopen en tegenover 1949 geeft zij een voortschrijdende verdere daling van 16% te zien.

Verandering van economische structuur.

De economische basis voor de gunstige index-cijfers van de bevolkingsstatistiek wordt in het communiqué van het Staats-Hoofdbureau geïllustreerd met 4 vergelijkings-getallen over de tegenwoordige en vooroorlogse economische structuur van Polen.
Voor de oorlog voorzag 61 4% (dat is bijna 2/3 van de totale bevolking) in zijn levensonderhoud uit de landbouw, daarentegen slechts 38,6% (dus weinig meer dan 1/3) uit andere bronnen. Van de stadsbevolking was toentertijd de helft werkeloos, degenen die hun beroep in de landbouw hadden buiten beschouwing gelaten. De over-bezetting in de landbouw zelf schatte men op ongeveer 6—8 millioen z.g. „overtollige mensen".
Hoe ver Polen in dit opzicht bij andere landen ten achter was, blijkt het best uit een vergelijking met Duitsland bijvoorbeeld, waar 29,9% der totale bevolking in de landbouw en 65,6% daarbuiten emplooi vond. Zelfs in een agrarisch export-land als Denemarken leefde slechts 29,6% van de landbouw en 59,3% van andere bronnen van inkomsten.
Uit de verhouding van de beroepen in het Polen van voor de oorlog bleek de algemene economische achterlijkheid en de geringe graad van industrialisering van het land. Het aandeel in het nationale inkomen per hoofd, van hen die werkzaam in de landbouw zijn, is natuurlijk altijd geringer dan het aandeel per hoofd van de in de industrie werkzamen. Daarom moest een land met een zo grote landbouwende bevolking als Polen wel een belangrijk lager nationaal inkomen en een belangrijk lagere levensstandaard van de werkende bevolking te zien geven, dan de geïndustrialiseerde landen. Daarbij dient nog vermeld te worden, dat in geen van de andere Europese landen de waarde van de landbouwopbrengst per hoofd van de bevolking zo laag was als in het Polen van voor de oorlog.
Een beeld dus van volledig economisch verval, van een volkomen afhankelijkheid van de imperialistische staten, die bijna de gehele industrie in hun bezit hadden en die zich uit concurrentie-motieven aan de ontwikkeling daarvan niets gelegen lieten liggen. Dit verval ging gepaard met een onvermijdelijk steeds sterkere daling van de levensstandaard.
Tengevolge van de huidige intensieve industrialisatie van het land wijzigt zich de structuur van de bevol-

De verdeling van de voornaamste investerings-objecten in het Zes-jarenplan

Op het ogenblik zijn 296 grote en 727 middel-grote objecten, die over het hele land verspreid liggen, in aanbouw. Ongeveer 100 van deze bouwwerken zijn gelegen in de Westelijke gebieden van Polen.

king naar beroepen van dag tot dag. De gunstig verlopen afloop van het Drie-jarenplan bij de economische wederopbouw en het begin van de uitbreiding van de industrie door middel van het Zesjarenplan verhoogde het aantal in niet-agrarische beroepen werkzamen tegenover de voor-oorlogse tijd met bijna 100%.

Volgens de uitslagen van de laatste volkstelling voorziet 45,75% van de bevolking in zijn levensonderhoud door werkzaamheid in de landbouw, en 54,25% in andere beroepstakken.

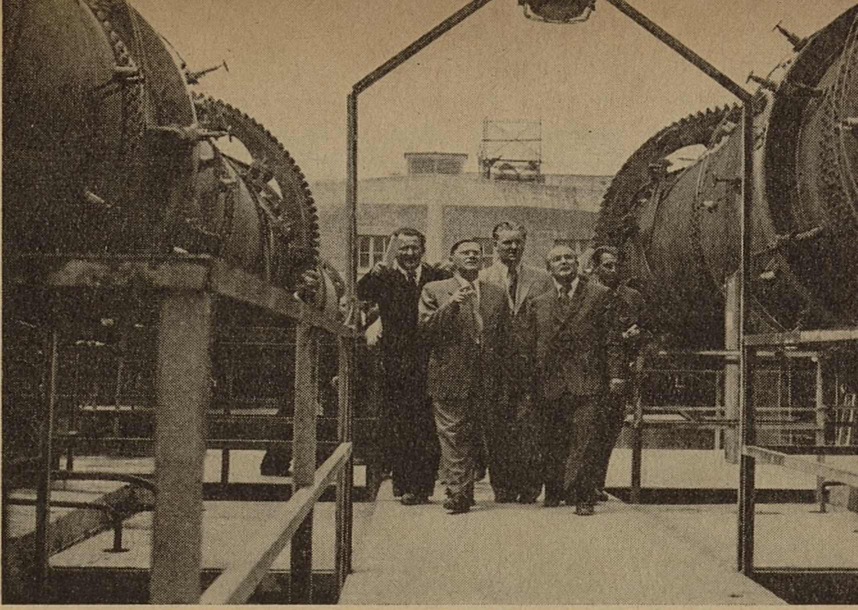
De overbevolking in de landbouw werd door verhuizing naar de Westelijke gebieden van Polen en door de voorgenomen land-hervorming belangrijk verminderd. De beschikbare akker-oppervlakte per hoofd van de landelijke bevolking werd van 1,1 ha in 1938 tot in 1948 op 1,5 ha vergroot, dat is met 36%. De werkeloosheid verdween voor goed. Het tempo, waarin alleen al het aantal arbeiders werkzaam in de industrie groeit, wordt door de volgende getallen geïllustreerd:

1938 — 913.000.
1947 — 1.701.000.
1950 — 1.800.000.

Deze getallen zijn de kernachtigste uitdrukking van de grootte en de ingrijpendheid van de structuur-veranderingen in de nationale economie van Polen.

Reeds in de huidige phase, na de korte tijdsspanne van slechts 5 jaar, ontwikkelde Polen zich van een achterlijk agrarisch land tot een land met een industrieel overwicht, tot een land dus, waar de industrie, die nu eenmaal een snellere stijging van het nationale inkomen mogelijk maakt dan de landbouw, de bron wordt van de groeiende kracht en welstand. Momenteel laat Polen een 3 maal zo sterke industrialisering zien als voor de oorlog:

De 20 jaren kapitalistische economie tussen de beide wereldoorlogen geven ons, wat de zware industrieën betreft, het volgende beeld:
De kolenproductie viel van 41 millioen ton in 1913 terug op 36.2 millioen ton in het jaar 1937; de productie van staal van 1,7 millioen ton op 1,5 millioen; die van zink van 193.000 ton op 107.000. Van de 99 kolenmijnen, die Polen na zijn herstel als onafhankelijke staat op zijn grondgebied bezat, werden er tot aan 1938 bijna 40 stilgelegd. In de zink-mijnbouw daalde het aantal mijnen van 18 tot 4, het aantal zink-ovens van 31 op 10. In de chemische industrie werden de fabrieken voor superphosphaat met een gezamenlijke capaciteit van 850.000 ton slechts voor 25% benut (in 1938 bedroeg bijvoorbeeld de productie 225.000 ton). De zwavelzuur-productie werd slechts voor 2/3e van haar 300.000 ton bedragende capaciteit benut. In deze gezamenlijke 20 jaren van voor de oorlog werd in Polen niet één enkele olie-raffinaderij gebouwd, terwijl de beschikbare raffinaderijen slechts 20% van de aardolie-winning verwerkten en de rest onverwerkt uitgevoerd werd. In totaal was de industrie-productie van Polen zelfs in het jaar van de hoogste conjunctuur (1929) per hoofd van de bevolking 13 maal kleiner dan in de U.S.A., in vergelijking tot Engeland 8 maal en tegenover Duitsland 6 maal zo klein. Vergeleken met het wereld-gemiddelde bedroeg zij per hoofd van de bevolking omgerekend zelfs niet eens de helft.
Tegenwoordig ligt de situatie in dit opzicht volkomen anders.

Opening van de grote nieuwe chemische fabriek te Wizow

Het Nieuwe Polen haalt de achterstand in.

De productie der zware en middelzware industrie steeg per hoofd van de bevolking tegenover 1938 momenteel tot 315%. In de landbouw werd de goederenopbrengst per hoofd met meer dan 1/3e verhoogd. De algemene maatstaf voor het economisch potentieel van het land, het nationale inkomen namelijk, onderging ten opzichte van voor de oorlog een stijging van meer dan het dubbele.
De situatie in Polen, wat de productie van ruwe grondstoffen en andere industrie-producten aangaat, verbeterde in snel tempo, terwijl ook het bouwwezen alzijdig ontwikkeld werd.
Met zijn kolenproductie staat Polen thans in Europa op de derde plaats en in de gehele wereld na de U.S.S.R., de U.S.A., Engeland en Duitsland op de vijfde. Belangwekkend is daarbij de productie per hoofd van de bevolking, die in 1949 in Polen 3,02 ton, in de U.S.A. slechts 2,9 ton bedroeg.
In de staal-productie is Polen na de Sowjet-Unie en Canada (dat niets heeft ingeboet als gevolg van de oorlog) het derde in de rij van landen, die hun vooroorlogse productie het meest hebben overschreden. Tot aan 1950 haalde Polen daarin de vooroorlogse en tegenwoordige productie-stand van Canada, Zweden en Italië in. De per hoofd van de bevolking beschikbare staal-productie onderging een stijging van 44 kg tot 100 kg, hetgeen betekent dat de vooroorlogse productie van Italië (50 kg) met het dubbele werd overtroffen en dat meer dan de helft van die van Frankrijk (195 kg) werd bereikt.
Polen is voorts thans een der belangrijkste zinkproducenten van Europa.

In de cement-industrie neemt Polen de 7e plaats in de wereld in, en de 4e in Europa. Per inwoner, in 1949 80 kg, tegenover voor de oorlog 35 kg (in 1937). Polen bereikte daarmee bijna de stand van de Franse vooroorlogse productie, die toentertijd 85 kg bedroeg.

In verbruik van electrische energie werd in 1950 met zijn 9,7 milliard kWh het vooroorlogse verbruik van Zweden (7,9 milliard kWh) en van Noorwegen (9,0 milliard kWh) oftewel respectievelijk het totaal van Zwitserland en Oostenrijk en dat van België en Nederland tezamen reeds overtroffen.

Per inwoner gerekend betekende dat in 1950 in Polen 388 kWh, hetgeen inhoudt dat de vooroorlogse hoeveelheid stroom van 106 kWh in 1937 met meer dan het 3.5-voudige werd overschreden en dat bijna 9/10e van de stroom-productie van het Frankrijk van voor de oorlog werd bereikt.

Aan machines, industrie-inrichtingen en apparaten worden er per hoofd tegenwoordig 4 maal meer vervaardigd dan voor de oorlog; de productie van de chemische industrie bedraagt bijna 3 maal zo veel.

Als resultaat van de al-zijdige ontwikkeling van zijn economie heeft Polen zijn positie ten opzichte van twee industrieel sterk ontwikkelde kapitalistische landen in West-Europa — Italië en Frankrijk — fundamenteel kunnen verbeteren. Frankrijk, dat voor de oorlog een 5 maal sterkere industrie bezat dan Polen, wordt in snel tempo bijna ingehaald (de onderlinge verhouding van industrie-productie per hoofd van de bevolking van Polen en Frankrijk bedraagt momenteel 1 : 1,8), terwijl de industrie-productie hoofdelijk omgeslagen in Polen reeds thans 20% hoger ligt dan in Italië, dat voor de oorlog een ongeveer 2½ maal grotere industrie bezat.

Deze resultaten winnen in zo verre nog aan betekenis, daar zij slechts betrekking hebben op 1950. De op dit ogenblik gebouwde en nog te bouwen industrie-giganten, waarvan er enige tot de grootste werken van Europa behoren, zijn nog niet met de productie begonnen; de industrie heeft derhalve nog lang niet haar grootste ontplooiing bereikt. Vele resultaten zijn verder in de toekomst te verwachten van het wetenschappelijk onderzoek, voor welk doel Polen in verhouding tot zijn nationaal inkomen een 3 maal hoger bedrag dan Frankrijk en twee-maal zoveel als Engeland uitgeeft.

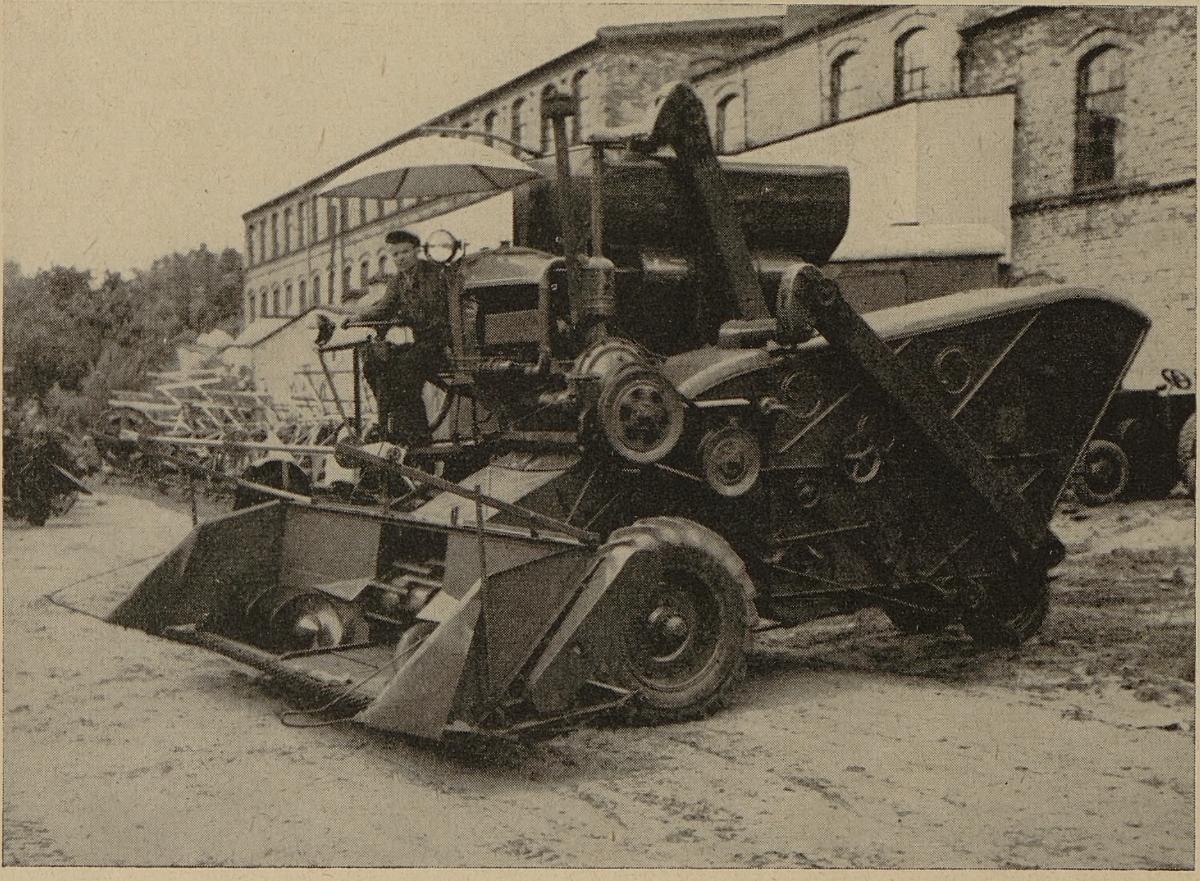
De ontwikkeling van de landbouw.

Het versnelde tempo van de industrialisering betekent geenszins, dat het vraagstuk van de landbouwproductie, en van de veeteelt, achtergesteld zou worden. Want als land met een hoog-ontwikkelde industrie moet Polen ook beschikken over een vaste basis van levensmiddelen-voorziening, die in staat is in de behoeften van de bevolking te voorzien. Daarom wordt de ontwikkeling van landbouw en veeteelt niet minder bevorderd dan die der industrie. In het bijzonder was dit noodzakelijk met betrekking tot de veeteelt, die door oorlog en nazi-bezetting tot op bijna 1/3e was geslonken.
Na de telling van 1931 bedroeg het aantal landbouwbedrijven 3.195.400. In December 1950 waren er evenwel 3.249.000 landbouw-bedrijven. Bij een met bijna 10 millioen verminderd bevolkingsaantal en een in de laatste tijd sterk toenemende aaneensluiting tot landbouw-coöperaties zijn er dus desondanks meer landbouw-bedrijven dan in de tijd voor de oorlog. Dit is een gevolg van de radicaal doorgevoerde bodem-hervorming, waarbij eens en voor al de grote landgoederen geliquideerd werden.
In een periode van 30 jaar waren de doorsnee opbrengsten per hectare van gewas-soorten en veldvruchten op dezelfde stand blijven staan en vertoonden zij zelfs ten dele een teruglopende tendens, zoals uit de statistische gegevens over de jaren 1906—1909 en 1934—1937 blijkt. De veestapel bewoog zich evenzo rond het zelfde aantal en gaf slechts een zeer geringe toename te zien. Door de huidige ontwikkeling van zijn industrie kan Polen echter thans zijn landbouw als ook zijn veeteelt-productie uitbreiden, daar het thans de beschikking krijgt over een toereikende hoeveelheid machines, kunstmesten, moderne inrichtingen en andere industrie-producten.
Op overeenkomstige wijze werd de gunstige ontwikkeling in de landbouw en in het bijzonder die der veeteelt beïnvloed door de contracterings-actie, de uitgebreide veterinaire voorzorg, door rendabele prijzen, ruimere voeder-basis en door andere positieve maatregelen van de staat op dit gebied. De statistische cijfers van de vee-telling leggen daar een klinkend getuigenis van af, want bij de telling van eind 1950 was de volgende veestapel voorhanden (in millioenen stuks):

	1950	tegenover	1946
paarden	2,80	„	1,73
runderen	7,16	„	3,91
varkens	9,93	„	2,67
schapen	2,20	„	0,73

Vergelijking van deze beide aantallen toont ons — seizoens-schommelingen onder andere in aanmerking genomen — dat in deze periode het aantal paarden met 63% en het aantal runderen met 83% toegenomen is, terwijl het aantal varkens tot het viervoudige en dat van de schapen tot meer dan het drievoudige gestegen is. Dit werd bereikt ondanks de ontzaglijke decimering van de veestapel gedurende de laatste oorlog.
Hoewel het totaal aantal runderen, paarden en schapen de grootte van voor de oorlog nog niet geheel bereikt heeft, hebben toch de overeenkomstige ver-

Nieuwe landbouwmachines uit de vele machinecentra verlichten de arbeid op het land

houdingsgetallen, omgerekend per inwoner, geheel of bijna die van voor de oorlog bereikt. In vergelijking met de vooroorlogse periode, was het aantal paarden in 1950 slechts een millioen kleiner bij een ongeveer 1/3 geringer bevolkingsaantal, het aantal runderen bereikte reeds 70%, dat der schapen 2/3 van de vooroorlogse stand, terwijl het aantal varkens 2,2 millioen hoger ligt.

Per duizend inwoners waren er (in stuks):

jaar	runderen	varkens	paarden	schapen
1938	303	216	112	93
1946	139	71	42	32
1950	287	397	112	97

De Poolse landbouw heeft een dergelijke opleving tot dusverre nog niet gekend. De voortdurende verbetering van de levensstandaard is ook van deze kant gewaarborgd.

De Woonverhoudingen.

Voor de oorlog waren er volgens de statistiek van de telling van 1931 in totaal in stad en land 6,4 millioen woningen met ongeveer 12 millioen woonruimten beschikbaar. De telling van December 1950 leverde 5.873.378 woningen met gezamenlijk 13.715.762 woonruimten op. Reeds door deze cijfers tegenover elkaar te stellen blijkt duidelijk, dat Polen ondanks de grote oorlogsverwoestingen, over het hele land genomen, zijn woonverhoudingen belangrijk verbeterd heeft, in het bijzonder wanneer men bedenkt, dat toen het kleinere aantal woonruimten door 32 millioen mensen werd betrokken, en nu het grotere getal door 25 millioen.

Het aantal van de beschikbare woonruimten is zowel absoluut genomen als ook per inwoner belangrijk hoger. En wanneer desondanks de huidige situatie op dit gebied nog altijd onbevredigend en moeilijk is en nog niet voldoet aan de door de bevolking gestelde eisen, wanneer derhalve de woningbouw zich voor grote taken gesteld ziet, dan is dat daarom het geval, omdat Polen niet alleen de oorlogsverwoestingen te boven moest komen, maar daarenboven nog de woontoestanden van de breedste lagen van de bevolking op een hogere trap en tot betere gezondheids-voorwaarden moest brengen uit de primitieve, verwaarloosde en on-hygienische toestanden, zoals die nog uit de kapitalistische tijd waren overgebleven.

De woonverhoudingen van voor de oorlog boden het volgende beeld:

Circa 40% van de gezamenlijke woonruimte bestond in Polen uit éénkamer-woningen. In de steden met een ontwikkelde industrie, waar dus de arbeiders een hoog percentage van de bevolking vormden, was het percentage aan éénkamer-woningen nog groter; zo bedroeg het bijvoorbeeld in Lódź 59,7%, Częstochowa 49,5%, Radom 48,3%, Warszawa 42,7%. Het is duidelijk dat de éénkamer- en zelfs de tweekamer-woningen, die grotendeels in verwaarloosde toestand verkeerden, in de meeste gevallen verstoken waren van allernoodzakelijkste voorzieningen, terwijl zij uitsluitend door het stads-proletariaat (waarvan 81,7% arbeiders), bewoond werden.

Deze kleinste en slechtste woningen waren bovendien het sterkst bezet. Per woonruimte woonden in éénkamer-woningen in Warszawa gemiddeld 4 personen, in tweekamer-woningen 2,4; in driekamer-woningen 1,6 — in vier- en meer-kamer-woningen 1,1 persoon.

Over de woning-ellende van de Poolse arbeiders voor de oorlog geven de volgende cijfers tevens een goed beeld: slechts 3% der éénkamer-woningen had een portaal en slechts 0,1% eigen W.C.'s; geen enkele had de beschikking over een badkamer. Voor 69% waren deze woningen in het achterhuis gelegen, waarbij 94% der ramen aan de zijde van de donkere binnenhoven lagen.

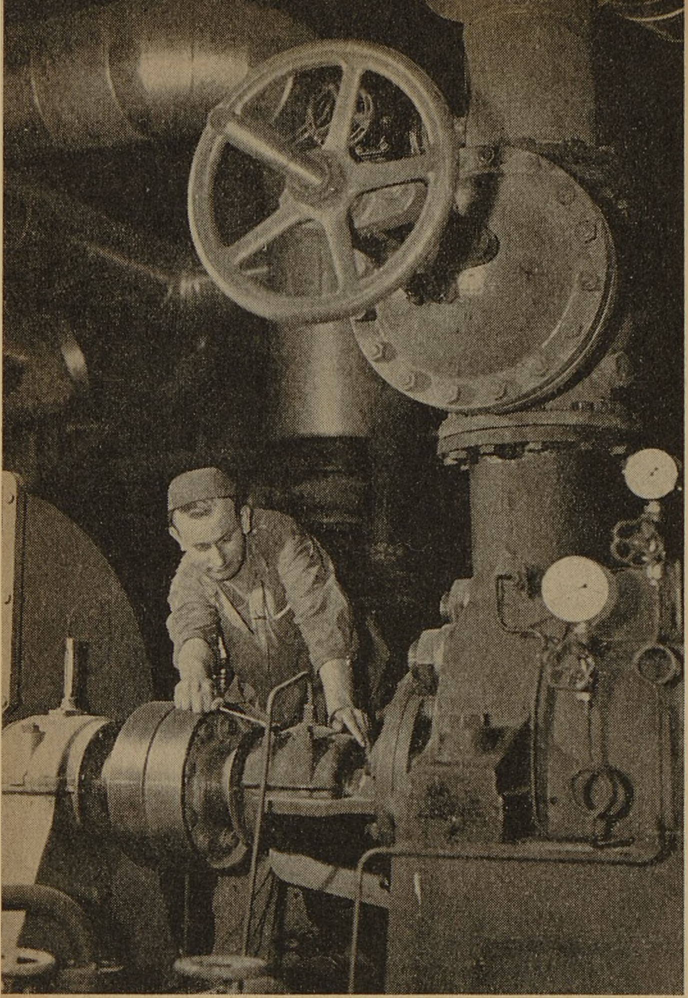
De bouw van een nieuw electriciteitsbedrijf in Jaworzno maakt snelle voortgang

De woon-toestanden in de dorpen waren al niet beter. De éénkamer-woningen maakten hier 59% van de gezamenlijke woonruimte uit. In doorsnee waren er hier 5 personen per woonruimte.

Deze treurige en primitieve verhoudingen ondergingen gedurende de 20 jaren tussen de beide wereldoorlogen in geen enkel opzicht enige verbetering. De naar verhouding geheel onbetekenende woningbouw van voor de oorlog was er slechts op berekend, in korte tijd een zo hoog mogelijk rendement af te werpen; tengevolge van hun hoge huur waren nieuwbouw-woningen onbereikbaar voor arbeiders.

Uit de hierboven gegeven analyse blijkt, hoe in het Polen van voor de oorlog bij een bevolking die rond 10 millioen groter was, de werkers hoofdzakelijk in éénkamer-woningen moesten huizen, waarvan hun een belangrijk geringer aantal ter beschikking stond dan thans, ofschoon de omvangrijke oorlogsverwoestingen de woonruimte zeer belangrijk had doen inkrimpen. Het merendeel van de 4- en meerkamer-woningen werd in die vooroorlogse tijd toegewezen aan een kleine geprivilegeerde groep.

Het huidige tempo in het woningbouwwezen laat zich evenmin als de inrichting, met de vooroorlogse woningbouw vergelijken. Reeds het vorige jaar bracht 81.000 nieuwe woonruimten en in het lopende jaar zullen er nog eens 88.000 stuks bijkomen. Bovendien berust thans de woningbouw in maatschappelijk en sociaal opzicht op geheel andere grondslagen dan onder het kapitalistische regiem.

Een reusachtige ketel in het electriciteitsbedrijf in Zabrze voor zijn in gebruikname

De opgetrokken nieuwbouw is niet voor een kleine groep van vermogende bezitters bestemd, maar voor de breedste lagen van de werkende bevolking. De woningen worden hygienisch, gezond en vol licht gebouwd, en zij worden van alle noodzakelijk comfort voorzien. Er worden geen kelder- en zolder-woningen meer gebouwd en geen huur-kazernes. Ook aansluiting op de gemeentelijke voorzieningen, als waterleiding, gas en electriciteit ontbreekt nergens. De nieuwbouw ontstaat in geheel moderne steden, nederzettingen, woonblokken, die rekening houden met alle behoeften van het werkende volk.
Voor de woningbouw werden in het kader van het Zes-jarenplan 419,7 milliard Złoty beschikbaar gesteld, voor welke som in totaal 723.000 woonruimten gebouwd worden. Daarvan komt 75% als arbeiderswoningen ter beschikking. Door eenzelfde gedachte wordt de op brede basis opgezette actie voor woningherstellingen gedragen, die de staat met millioenenbedragen ondersteunt.
De uitbreiding van de herstellings-werkzaamheden aan woningen wordt het best aangetoond door het feit, dat op deze manier in 1949 alleen voor mijnwerkers 16.000 woonruimten gerestaureerd werden en in 1950 46.000. In 1951 zal deze actie 92.000 woonruimten omvatten.

Geen „overtollige" mensen meer.

Zoals reeds gezegd, leefde voor de oorlog circa 62% van de gezamenlijke bevolking van de landbouw, waarbij ongeveer 6—8 millioen arbeidsgeschikte personen, vooral dorpsbewoners, als „overtollig" werden beschouwd.
Deze leefden hetzij van af en toe gevonden gelegenheids-arbeid, of vegeteerden en hongerden op uiterst kleine stukjes bouwland. Zij vormden toentertijd een willige, weliswaar zelden benutte, reusachtige reserve van goedkope arbeidskrachten, die tot alles bereid was. Onder de loonarbeiders in de steden bewoog de werkeloosheid zich tussen 1/4e en 1/3e van het totaal aantal werknemers, terwijl zij in tijden van de ergste crises zelf af en toe steeg tot op de helft. De politieke en economische ommekeer liquideerde eens en voor al in de eerste plaats deze „gesel der mensheid": de werkloosheid.
De bevolking is in de loop van 5 jaar met meer dan 1 millioen toegenomen, en desondanks zijn er thans in Polen geen „overtollige" mensen meer, zoals er ook in de toekomst geen meer zullen zijn.
Waardoor is dat zo gekomen?
Voor de Poolse boer openden zich nieuwe en grote perspectieven. Buitenlands, of nationaal kapitaal kan de eigen industrie niet meer onderdrukken. De mens, die in de socialistische industrie werkt, produceert nieuwe goederen, die hij zelf verbruikt. Tegelijk met de industrie ontwikkelen zich alle andere aspecten van het leven. De nieuwe machines en inrichtingen maken de mens vrij van zware lichamelijke arbeid, die zijn lichaam ruineert. De hoeveelheden goederen nemen toe en daarmee het verbruik in stad en land. De ontwikkeling van de industrie betekent tegelijkertijd de ontwikkeling van de landbouw en de verheffing van de levensstandaard der plattelandsbevolking. De samenstelling naar beroepen van de bevolking zal in de komende jaren nog meer grote veranderingen ondergaan. Door de machtige ontplooiing van de socialistische economie zal de sterkste beroepstak in de toekomst gevormd worden door de industrie-arbeiders, gevolgd door de bouwvak- en transport-arbeiders, gevolgd door hen, werkzaam in de handel en bij de overheid. Voor het jaar 1955 is voorzien in een tewerkstelling van 5,7 millioen arbeiders alleen al in de socialistische sector buiten de landbouw om gerekend; dat is dus meer dan 1/5e van de gehele Poolse bevolking. Wanneer we de familieleden daarbij tellen, dan zal dus het deel van de bevolking, dat in zijn levensonderhoud buiten de landbouw om voorziet, een belangrijk overwicht hebben verkregen. Verder zullen er in alle beroepstakken arbeidsmogelijkheden voor vrouwen geschapen worden, voor wie voor de oorlog vakarbeid of andere bronnen van eigen verdienste vrijwel niet toegankelijk waren. Het aandeel van de vrouwen in de socialistische economie zal 1/3e worden van het totale aantal werknemers en daarmee ongeveer 3 maal zo groot zijn als in 1949.
De dynamische ontwikkeling van de nationale economie zal met de modernisering van de techniek tegelijkertijd ook de vakkennis en de opleidingsmethodes van de arbeiders in belangrijke mate verbeteren. Het aantal geschoolde arbeiders zal aan het eind van het Zes-jarenplan met in totaal 790.000 zijn toegenomen, waarvan 660.000 technisch geschoolden. Het aantal arbeiders met middelbare en hogere vak-opleiding zal belangrijk stijgen. De nieuwe techniek vindt ook in de landbouw op grote schaal ingang. Duizenden arbeiders zullen emplooi kunnen vinden in tot nog toe onbekende beroepen, we denken hier aan tractoristen, specialisten voor gewas-aanplanting of veeteelt, specialisten voor landbouw-mechanica, dorps-bouwwezen, veterinaire en landbouw-comptabiliteits-dienst.
De ingrijpende betekenis van de nieuwe techniek en de welbewuste politiek van de Nieuwe regering op dit gebied scheppen voorwaarden bij welke een groot deel der arbeiders zich in hoge mate vakbekwaamheid en algemene ontwikkeling eigen kan maken.

Het dorp als reservoir

van nieuwe arbeidskrachten voor de industrie

De structuurverandering op economisch gebied, die tegenwoordig in Polen plaats vindt en die Polen van een agrarisch land tot een land met overwegend industriële productie maakt, deed het probleem van de mobilisering van arbeidskrachten tot een van de dringendste vraagstukken worden.

In de loop van de volgende jaren zullen de zich ontwikkelende industrie, de handel, het transport en andere takken der economie in totaal meer dan 2 millioen nieuwe gekwalificeerde arbeiders nodig hebben. In dit verband rijst de vraag, in hoeverre het dorp tegenwoordig nog als reservoir van nieuwe arbeidskrachten beschouwd kan worden, tot welk quantum het de voor de uitvoering van het zes-jarenplan noodzakelijke arbeidskrachten kan leveren.

Voor de oorlog hield een hele reeks onderzoekers zich bezig met het probleem van de overbevolking van het dorp. Berekeningen over de omvang van de niet-geregistreerde werkeloosheid op het dorp, zowel onder de landarme, als onder de kleine en middelboeren, konden toentertijd slechts met de grootste moeite samengesteld worden, omdat hieromtrent vrijwel iedere opgave ontbrak. Naar gelang van de wijze waarop de schrijver te werk ging, schatte men het aantal „overtolligen" onder de boerenbevolking op vier, vijf, zeven, tien en zelfs 138 millioen mensen. Zelfs wanneer men uitgaat van de gunstigste berekening moet men nog zeggen, dat de statistisch niet-geregistreerde werkeloosheid op het dorp in Polen voor de oorlog afschuwelijke afmetingen aangenomen had. Alle schrijvers spreken over de overbevolking van het dorp, die gepaard ging met grote armoede, een zeer gering verbruik van agrarische en industriële consumptiegoederen, een steeds verdergaande verdeling der dwergboerderijen, een verval der boerenbedrijven in 't algemeen en een verspilling van de grootste rijkdom in een land, de mens en zijn arbeidskracht. De meeste dezer schrijvers houden bij hun onderzoek nog geen rekening met de klassestructuur van het dorp. Doet men dit nl. wèl, dan blijkt, dat de werkeloosheid allereerst onder het dorpsproletariaat, de landarbeiders, verspreid was, minder onder de kleine en middelboeren.

Voor de oorlog vertoonde de structuur van het Poolse platteland het volgende beeld:

Grootte v. h. boerenbedrijf:	Totaal aantal boerenbedrijven:	Totaal oppervlak:
tot 2 ha	1 109 000	1 076 000 ha
van 2—5 ha	1 002 000	3 433 000 „
van 5—20 ha	1 045 000	9 347 000 „
van 20—50 ha	76 000	2 141 000 „
meer dan 50 ha	30 000	14 341 000 „

Het blijkt dus, dat 1 109 000 gezinnen over 3,5% van het bouwland beschikten, 1 002 000 gezinnen over 11,3% 1 045 000 gezinnen over 30,8%, 76 000 gezinnen over 7,1% en 30 000 gezinnen over 47,3%. Dit laatste getal moet dan nog in zoverre gecorrigeerd worden, dat onder de grootgrondbezitters één familie vaak over meerdere landgoederen beschikte.

Bij een agrarische structuur, waar de kleine boerenbedrijven tot een grootte van 5 ha, 65% van het totaal aantal bedrijven omvatten en slechts 14,8% van het bouwland besloegen, waar verder het voor één persoon beschikbare akkerland bij een berekening van slechts vier personen per gezin 0,2 ha bedroeg, terwijl bij het grootgrondbezit meer dan 500 ha per persoon kwamen, is de oorzaak van het grote aantal „overtollige" mensen op het dorp wel duidelijk. De als gevolg van een verkeerde agrarische politiek steeds toenemende concentratie van kapitaal in de landbouw en de massale verpaupering op het platteland veroorzaakten de grote ellende en het volkomen verval van de Poolse landbouw voor de oorlog.

Al deze factoren werkten zelf weer als een rem op de industriële ontwikkeling. Daarom kwam, na de bevrijding van Polen en na de doorvoering van de agrarische hervorming, die het grootgrondbezit liquideerde, de vraag naar voren, hoe de structuur van

Dit jaar werd in Polen een overvloedige oogst binnengehaald

In het Zes-jarenplan wordt aan de Poolse wijnbouw grote aandacht besteed. De oppervlakte van de aanbouw zal met 500 ha uitgebreid worden. Alicja Preisowna controleert het uitlopen van de jonge ranken

de Poolse landbouw geleidelijk veranderd zou kunnen worden en aangepast aan de nieuwe eisen van de nationale economie en vooral aan de zich in snel tempo ontwikkelde socialistische industrie.

Door de maatschappelijke en politieke veranderingen na de oorlog, de herverdeling van de grond, door speciale maatregelen van de volksregering voor de dorpsbevolking verbeterde de toestand voor de landarbeiders en middelboeren aanzienlijk, bij een gelijktijdige stijging van hun levenspeil. De verhoging van de levensstandaard van de werkende boerenbevolking wordt nog geremd door de individuele exploitatie, die niet aangepast is aan de vergrote socialistische productie. Hoewel anderzijds de overbevolking in de landbouw reeds aanzienlijk verminderde, is ze toch nog niet volkomen opgeheven.

De volgens de wet van 1944 doorgevoerde verdeling van het grootgrondbezit bracht de kleine en middelboeren binnen de grenzen van de vroegere wojewodschappen 2 millioen ha grond. Deze kleine boeren beschikten dus eind 1947, met de meer dan 11,6 mill. ha grond van voor de oorlog, in totaal over 13,6 mill. ha. In de Poolse Westelijke gebieden werden 4,04 mill. ha over 380 000 boeren, die zich daar vestigden, verdeeld. De reeds vroeger daar woonachtige bevolking kreeg nog 0,5 mill. ha toegewezen, zodat thans alle drie groepen tezamen beschikken over 18,14 mill. ha. Na aftrek van de woeste grond blijven 17 891 300 ha ter beschikking van de kleine boeren over.

De structuur van het kleine boerenbezit in de oude wojewodschappen wijzigde zich na de oorlog als volgt:

Boerenbedrijven met een grootte van:	1935	1946
minder dan 2 ha	38 %	29 %
van 2—5 ha	27 %	34 %
van 5—10 ha	22 %	36 %
van 10—20 ha	11 %	9 %
van 20—50 ha	2 %	2 %

Uit deze cijfers blijkt, dat het percentage dwergbedrijven verminderd en het percentage middelbedrijven gestegen is. De dcor de grondhervorming vrijgekomen meerdere millioenen hectaren hebben van de voor de oorlog heersende kritieke situatie op het platteland wel de scherpste kanten weggevijld maar haar nog niet opgeheven. Op de dorpen en in de landbouw is nog steeds een bepaald percentage van de bevolking, dat niet in de landbouw te werk gesteld kan worden en daarom in industrie, handel, verkeer, openbare diensten enz ondergebracht moet worden. Tegelijkertijd is te verwachten dat naarmate de bevolking toeneemt, maar vooral naarmate de landbouw tot een hogere organisatie en verdere mechanisatie overgaat, ook dit percentage een stijging zal vertonen. Zelfs wanneer men aanneemt, dat het aantal van 3 123 800 kleine boerenbedrijven een tijd stationnair zal blijven, wat een stagnatie zou betekenen, dan zal nog het aantal „overtolligen" onder de boerenbevolking aanzienlijk zijn.

Want tegenwoordig vindt men in Polen:

831 000	boerenbedrijven		tot 2 ha,
992 400	„	van 2	tot 5 ha,
836 400	„	van 5	tot 10 ha,
395 400	„	van 10	tot 20 ha,
68 600	„	van 20	tot 50 ha.

De landelijke bevolking telde in 1949 in totaal ongeveer 15 698 000 personen. Op grond van de gegevens in het Kleine Statistische Jaarboek voor Polen van 1949 kan men bovendien makkelijk berekenen, dat de dorpsbevolking van 15 tot 39 jaar 6 358 500 mensen, die, in de leeftijd van 40 tot 60 jaar, 3 328 400 tellen moet. Zoals boven vermeld bedraagt de zich in boerenbezit bevindende bebouwbare grond 17 891 300 ha. Dit getal, gedeeld door het getal der totale bevolking, geeft een bevolking van 90 zielen per 100 ha bebouwbare grond. Deze berekening biedt in zoverre geen juist beeld, omdat hierbij ook kinderen onder 14 jaar mee inbegrepen zijn. Rekent men alleen de volwassen arbeidskrachten op het land, (van 15 tot 60 jaar), dan krijgt men 56 personen op 100 hectare. Zelfs bij aftrek van 25% voor de niet-agrarische beroepen en voor hen die in de vakverenigingen werken komen nog steeds meer dan 40 mensen per 100 ha bouwland, wat een veel te hoge bezetting is.

Nu komt de vraag op, hoe hoog het aantal beroepsmatig in de landbouw werkende personen in het gunstigste geval per 100 ha zou moeten zijn. Deze vraag is bijzonder moeilijk te beantwoorden, want het hangt ervan af, met voor landbouw en met welke landbouwstructuur men te doen heeft.

In de Sowjet-Unie vindt men op enige kolchozen bij ver doorgevoerde mechanisatie gemiddeld iets meer dan 10 mensen op 100 ha. In verband met de grote tekorten bij de mechanisering van de Poolse landbouw zou een dergelijk getal in Polen thans nog niet mogelijk zijn. Maar laat ons nu eens bijvoorbeeld, rekening houdend met de 2 mill. ha bouwland van de staatslandbouwbedrijven als een hogere vorm, en van de reeds bestaande 3 000 productie-coöperaties, verder rekening houdend met het bestaan van een groot percentage kleine boerenbedrijven, een gemiddelde aannemen van 30 tewerkgestelden per 100 ha bouwland (in Frankrijk kwamen gemiddeld voor de oorlog, bij een langere groeiperiode, 38,2 personen in de landbouw op 100 ha bouwland; in Duitsland lagen de ver-

houdingen gelijk). Dan zou het aantal 15- tot 60-jarigen, wier arbeid in de landbouw ten volle gebruikt zou kunnen worden, thans (in de volgende jaren kan zich nl. reeds een geheel andere situatie voordoen) 5 370 000 bedragen. Trekt men dit getal af van het bovengenoemde met 25% verminderde totaalaantal 15- tot 60-jarigen (= 9 686 900), dus van 7 625 175. dan komt men tot een aantal van 2 255 175 volwassenen, die op dit ogenblik in de landbouw niet kunnen worden opgenomen.

Telt men hierbij nog de jaarlijkse natuurlijke bevolkingsaanwas resp. de overgang naar een hogere leeftijdsgroep tot een aantal van 250 000, dan krijgt men een aantal van 2 505 175 volwassenen, die uit de landbouw naar andere beroepen afgevoerd moeten worden.

Bij deze berekening werd de te verwachten uitbreiding der landbouwcoöperaties en de verdergaande mechanisering van de landbouw, waardoor een enorme besparing van menselijke arbeidskracht bereikt wordt, buiten beschouwing gelaten. Want na het invoeren van de volledige mechanisatie in de socialistische landbouw zal de besparing aan tijd en arbeidskracht nog een veel grotere omvang aannemen. Eveneens werd het probleem van het zg. stille seizoen, dat tijdelijk ook een aanzienlijk aantal arbeidskrachten vrijmaakt, stilzwijgend voorbijgegaan, en wel, omdat het bij de hogere vormen van landbouw, bv. bij de productie-coöperaties, niet meer bestaan zal.

De bovengenoemde getallen en voorbeelden tonen, dat het Poolse dorp ook thans nog over een voldoende hoeveelheid volwassen arbeidskrachten beschikt, die in het industriële productieproces opgenomen kunnen worden en bij volle tewerkstelling hun levenspeil aanzienlijk verbeteren kunnen. In dit geheel is het probleem van de dorpsjeugd het belangrijkste. Voor de oorlog hing het percentage der „overtolligen” onder de dorpsjeugd eveneens met de klassestructuur samen. In de klasse van de dwerg-boerenbedrijven van ½ tot 2 ha bedroeg het aantal overtollige jongeren in de leeftijd van 15—24 jaar 48,7%, bij de boerenbedrijven van 2—5 ha 29,1%, bij die van 5—10 ha 22,2% en bij die van 10—50 ha 17,3%. De nieuwe staat, die de boerenjeugd opvoeding en beroep in ieder geval garandeert, verschaft deze jeugd direct na beëindiging van de schooltijd een plaats in de productie.

Tegenwoordig omvat de dorpsjeugd in de leeftijd van 15—24 jaar een aantal van 2,4 millioen, die in de leeftijd van 10—14 jaar 1,3 millioen. Deze jeugd is óf reeds werkzaam in het productieproces, óf zal nog in de loop van het zes-jarenplan erin betrokken worden. Een groot deel van hen zal zich verplaatsen naar beroepen buiten de landbouw en wordt reeds in deze richting planmatig geschoold.

Voor het op het dorp blijvende deel van de jeugd staan echter dezelfde mogelijkheden tot maatschappelijke vooruitgang open als voor hun leeftijdgenoten, die naar de steden en industriecentra verhuizen. Deze mogelijkheden liggen in de landbouw-coöperaties, in de landbouw zelf en in de daarmee samenhangende beroepen, zoals bv. in de technische instellingen van de landbouw en zijn wetenschappelijke instituten, die direct ten dienste staan van de economische en culturele vooruitgang van het dorp. Deze versterking van de nieuwe intelligentia uit de rijen van de boerenstand zal voor de toekomstige ontwikkeling van het Poolse dorp en voor de Poolse landbouw van grote betekenis worden.

In de landbouw-coöperatie in Dakowach Mokrych wordt gedorst. Steeds meer boeren sluiten zich bij deze coöperaties aan

De Verbruikscoöperaties in Polen

Het aantal coöperatieve en staats-warenhuizen in Polen groeit met de dag. Op onze foto: een nieuw groot warenhuis in Kraków

Gedurende de gehele 19e eeuw stonden de Verbruiks- en landbouwcoöperaties in Polen onder invloed van welgestelde kringen der bevolking en bleken niet ontwikkelingsvatbaar te zijn, vooral omdat ze aan de werkende bevolking geen voordelen van betekenis boden en buiten hun dagelijkse belangen om gingen.
Ook de tussen de beide wereldoorlogen opgerichte coöperaties leden aan hetzelfde euvel. Alleen de verbruikscoöperaties toonden enige vooruitgang; hun omzetten bedroegen echter op zijn hoogst 5% van de totale goederenomzet.
De volgende cijfers tonen de omvang van de Poolse coöperatieve beweging in 1937:

Soort coöp.	Aantal	Leden	Winkels	Omzetten in mill. Zl.
Verbruiksc.	1698	348.093	3057	163.6
Landbouwc.	2075	598.239	1131	320.4
Arbeidsc.	106	5.333	33	14
Woningbouwc.	252	21.875	—	—
Verschillende	74	12.953	48	5,5

Nieuwste ontwikkeling in drie richtingen.

In het nieuwe Polen heeft ook op dit gebied een grondige verandering plaats.

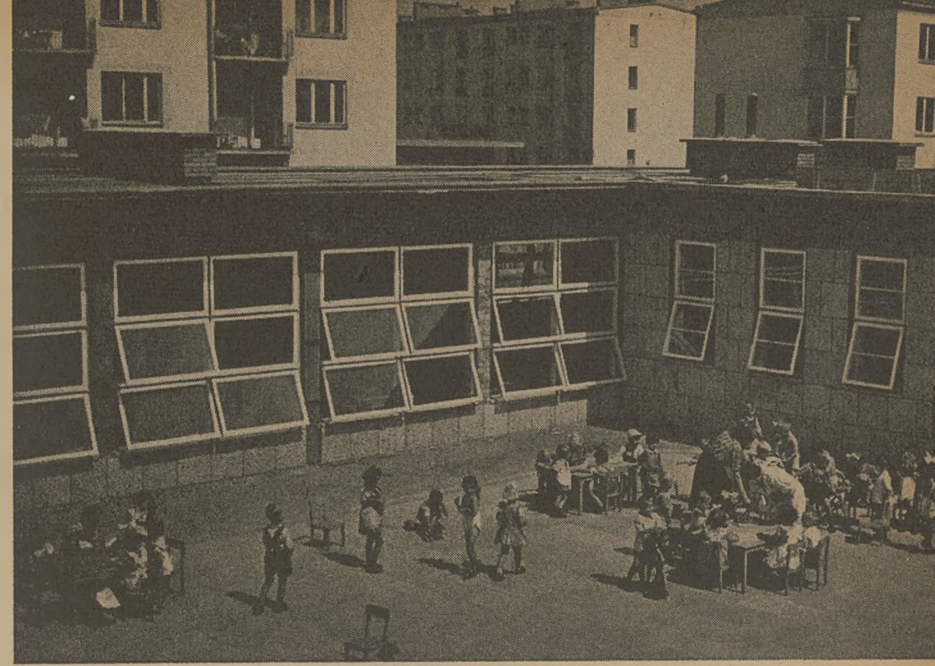
Een nieuw warenhuis in Szczecin

De regering gaf reeds in 1944 uitgebreide steun aan de oprichting van verbruikscoöperaties, waardoor een snelle ontwikkeling in drie richtingen mogelijk werd. Er ontstonden verbruikscoöperaties in de steden, landbouw in- en verkoopcoöperaties op het land en arbeiderscoöperaties in de steden, die zowel productieve arbeid als dienstverrichtingen omvatten.
Deze drie verschillende typen zijn alle op het grondprincipe van de coöperatieve beweging opgebouwd.
Hoe snel de ontwikkeling is gegaan, tonen de laatste cijfers in vergelijking met de gemiddelde cijfers van vóór de oorlog.
Het aantal leden is toegenomen met meer dan 200%, het aantal winkels met 1000%, de industrieële ondernemingen met 700%, de handelsomzet met 4500%, de productiewaarde met 8000% en het aantal arbeiders met 2500%.
Uit deze snelle ontwikkeling blijkt wel, dat de grondbeginselen van Rochdale — het open lidmaatschap en de volledige coöperatieve samenwerking — eindelijk in Polen de mogelijkheid en de voorwaarden voor een totale verwezenlijking hebben gevonden.

Verbruikscoöperaties.

De verbruikscoöperaties zijn saamgebundeld in de Bond van Verbruikscoöperaties, die volgens besluit van de ledenconferentie van 15 Dec. 1949 het karakter draagt van een overkoepelende organisatie, die bindende besluiten kan nemen en waarbij alle verbruikscoöperaties in Polen zijn aangesloten. Op 31 Dec. 1950 waren er 519 coöperaties met in totaal 1.847.000 leden.
De coöperaties bezitten 19.194 winkels, 1.584 bakkerijen en 623 slagerijen; ze hebben 50% van de totale kleinhandelsomzet in de steden en 60% van de totale brood- en vleesverzorging.
In 1946 bedroeg het aandeel van de verbruikscoöperaties bij de gehele kleinhandel van Polen 20%, en in 1950 reeds meer dan 50%.
De samenwerking met de economische plannen van de Staat is voor de ontwikkeling der coöperatieve beweging ook zeer gunstig geweest. Het beginsel van zelfbestuur is hierbij niet in verdrukking gekomen,

Een kleuterschool in de coöperatieve wijk van de voorstad van Warszawa, Mokotów

integendeel: er bestaan reeds 11.950 sociale contrôle-organen met 68.500 leden.
Er is een nauwe samenwerking tussen de verschillende vormen van coöperaties: de verbruikscoöperaties verzorgen de stedelijke bevolking met industrie- en consumptiegoederen, die enerzijds door de industrie en anderzijds door de landbouw- en arbeiderscoöperaties worden geleverd. Bovendien beschikken de verbruikscoöperaties zelf over fabrieken van mineraalwater, banketbakkerijen en consumptieijs-fabrieken, over bedrijven voor het bottelen van bier, wijn en azijn en over een uitgebreid net van hotels. Vooral de bakkerijen en slagerijen hebben zich zowel kwantitatief als kwalitatief snel ontwikkeld.
Een grote rol spelen de hotels, koffiehuizen, melkinrichtingen, theehuizen en arbeiderskeukens. Zij kunnen 172.000 gasten tegelijkertijd bedienen; in 1950 werden 313 millioen porties uitgegeven en er werden 505 nieuwe hotels en 200 arbeiderskeukens „geopend".
Er wordt speciale aandacht besteed aan dieetvoeding en de moderne bereiding van vitaminenrijk voedsel, rauwkost en zuivelproducten, doch tevens aan de traditionele gerechten volgens de lokale smaak.
Van de winkels vormen de warenhuizen de grootste groep, nl. meer dan 8000 in 1950, hierop volgen de winkels van vlees, vis, groente en melk ten getale van meer dan 6000, en dan de winkels van textiel, schoenen en huishoudelijke artikelen ten getale van ruim 3500.
Ook wordt er voortdurend aan gewerkt, het peil van de vakkennis en het sociale verantwoordelijkheidsgevoel te verhogen. De Bond van Verbruikscoöperaties heeft in 1950 in zijn eigen scholingscentra meer dan 53.000 arbeiders, waaronder 40.000 verkoopskrachten opgeleid, verder 7600 arbeiders in productieve functies, 5000 boekhouders en ander kantoorpersoneel, en er zijn 547 instructeurs aangesteld.

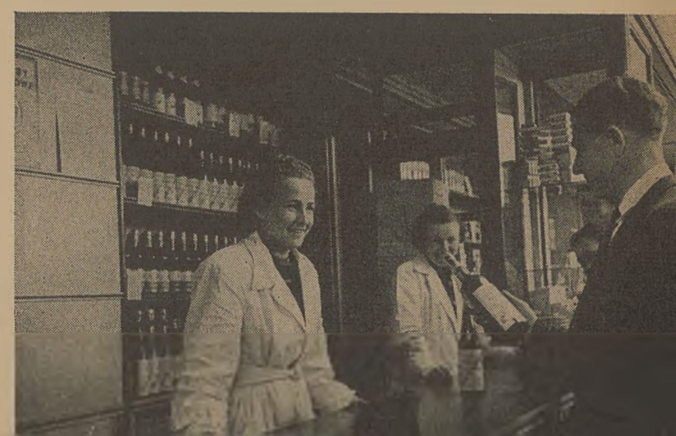
Landbouw in- en verkoopcoöperaties.

In de tweede plaats komen de in- en verkoopcoöperaties in het dorp. Vóór de oorlog konden deze niet tot ontwikkeling komen, omdat zij niet beantwoordden aan de behoeften en het leven van de boerenbevolking. In 1944 werd toen door het eerste grote boerencongres voor zelfhulp te Lublin besloten tot het organiseren van eigen boerencoöperaties met onderafdelingen in elk dorp.
Hoe snel de ontwikkeling sindsdien is gegaan tonen de volgende cijfers:

	1945	1950
Landbouwcoöperaties:	784	2.871
	in 1946	in 1951
Leden:	1.519.192	2.910.521
	in 1948	in 1950
index groothandelsomzet:	100	1540
index kleinhandelsomzet:	100	1425

Tegelijk met de aankoop van agrarische producten, zoals graan, levend vee, fruit, enz. — waarvan het bedrag tijdens het Driejarenplan van 1947—49 tot het tienvoudige steeg — stelden de coöperaties plannen op voor contracten, die de boeren voor hun oogst en vee vaste prijzen en andere voordelen zouden garanderen.
Hoe sterk de kleinhandelsomzetten toenamen, tonen de volgende cijfers: Uitgaande van het indexcijfer 100 voor het jaar 1946, waren de cijfers voor 1947:

In een winkel van de staatshandelscentrale. De afdeling voor koloniale waren

In Polen is geen gebrek aan brood

272, voor 1948: 389 en voor 1949: 914.
Dit bewijst dus, dat steeds grotere hoeveelheden goederen naar de dorpen stromen en dat vooral de vooruitgang in 1949 enorm was. De boeren ontvangen nu een verscheidenheid van artikelen, die zij vóór de oorlog niet kenden. 2/3 van de gehele dorpsomzet gaat thans over 26.000 coöperatiewinkels. Vroeger vonden de particuliere handelaars het niet lonend, hun kwaliteitsgoederen in de dorpen te verkopen. En de minderwaardige goederen, die zij in de stad niet kwijt konden, boden zij in de dorpen tegen zulke hoge prijzen aan, dat de boeren ze niet konden betalen. De warenhonger van het dorp is echter na de oorlog buitengewoon snel toegenomen. Ook het culturele peil is daar gestegen: boeken, sportartikelen, muziekinstrumenten, pharmaceutische artikelen, enz. nemen een belangrijke plaats in onder de op het platteland aangeboden waren.
Verder zijn de centra van landbouwmachines van grote betekenis: deze coöperatieve centra bedienen ongeveer 15.000 boerderijen en beschikken over 200.000 landbouwmachines en werktuigen.

De landbouwcoöperaties zorgen ook voor de scholing der boerenbevolking: in hun eigen practische scholingscursussen hebben zij meer dan 100.000 employé's opgeleid; er is een vakopleiding zowel voor verkooppersoneel als voor handwerkers.

Arbeidscoöperaties.

Deze vormen de derde sector van de Poolse coöperatieve beweging. In 1945 kregen ze een massaal karakter en ze bestaan thans uit 1671 productie-coöperaties en 715 coöperaties voor het verrichten van diensten.
Tot de eerste behoren de volgende industrietakken: bouwmaterialen, transport, houtbewerking, papier, glas, drukkerijen, electrotechniek, optische artikelen, gummiwaren, leren schoeisel, textiel en chemische industrie. Tot de laatste soort behoren: wasserijen, ververijen, kapperszaken en ook horlogemakers, juweliers, e.d. Ook behoren ertoe 20 zee- en riviervisserijcoöperaties en een aantal reparatiebedrijven.
Een specialiteit op het platteland vormen de boerencoöperaties voor **volkskunst**, door welke tapijten, weefsels, kant en borduurwerk worden vervaardigd. Vooraanstaande Poolse kunstenaars en kunsthistorici zorgen ervoor, dat de zuiverheid van de volkskunst wordt bewaard, zij hebben tot taak, de tradities van het boeren-kunsthandwerk in de 215 coöperaties voort te zetten.
Behalve werkplaatsen voor keramische en mandenvlecht-industrieën bezitten de coöperaties ook zulke werkplaatsen voor het vervaardigen van speelgoed. Er wordt door onderwijzers en kunstenaars speciaal op toegezien, dat het speelgoed aan de ontwikkeling en de schoonheidszin der kinderen tegemoet komt.
De coöperaties voor kunsthandwerk en volkskunst tellen thans 32.000 leden. Op de in de laatste tijd gehouden grote jaarbeurzen te Florence, Utrecht, Milaan, Brussel, Leipzig en Wenen, waaraan ook de Poolse coöperaties deelnamen, heeft de wereld de producten van Poolse volkskunst van deze coöperaties kunnen bewonderen.

Democratie en zelfbestuur.

De werkzaamheid van al deze coöperaties is geheel op de beginselen van democratie en zelfbestuur gebaseerd. De verantwoordelijke functionarissen worden door de algemene ledenvergadering gekozen en de leden vormen comité's, die op de verschillende organen en besturen contrôle uitoefenen. Zowel de controlerende als de uitvoerende organen worden gewoonlijk voor één jaar gekozen; de algemene ledenvergadering brengt elk kwartaal verslag uit. Het lidmaatschap is volkomen vrijwillig; familieleden kunnen tegen een gering bedrag speciale bewijzen van lidmaatschap krijgen.
De belangstelling hiervoor onder de **vrouwen**, en vooral onder de boerevrouwen, is buitengewoon groot; velen van hen doen uitstekend werk en staan op verantwoordelijke posten.
Het deel van de winst, dat voor **culturele** doeleinden zal worden bestemd, vormt ieder jaar een onderwerp van levendige discussie. Honderden coöperaties beschikken over eigen koren, dans- en lekespelgroepen. Iedere coöperatie zorgt voor een eigen bibliotheek, voor een leeszaal en voor vergader- en ontspanningslokalen.

De cementfabriek „ODRA”

Onder de interessante voorwerpen van het regionale museum te Opole bevindt zich een apparaat voor de vervaardiging van honingkoeken. Nog in de 19e eeuw werkten er in deze stad vele Poolse koekenbakkers, die niet minder beroemd waren dan die van Toruń. Heden zijn er van deze tak van nijverheid nog slechts sporen in het museum over. De cementfabrieken hebben de koekenbakkers verdrongen, want het stof uit de oude cementfabrieken was niet slechts schadelijk voor de mensen, maar ook voor de bijen. De bijenkorven rondom Opole stierven uit. Nu zal men echter in de tuinen der arbeiders van de cementfabriek „Odra” bijen kunnen houden. De stofabsorberende installaties maken, dat deze ellendige plaag der oude cementfabrieken tot het verleden behoort. De cementfabriek „Odra” is de grootste fabriek van Portlandcement in Polen. Zij is op 22 Juli j.l., eerder dan de beraamde datum, in bedrijf gesteld.

Zoals bij alle grote socialistische bouwobjecten, was ook bij de bouw van deze nieuwe gigant de zorg voor de mensen een der hoofdfactoren.

— Het is niet slechts van belang, hoeveel wij vervaardigen, — aldus Franciszek Kasperek, chef van de werkplaats en een van de bouwers der cementfabriek, — maar het is evenzeer van belang, onder welke omstandigheden wij werken.

Zo vormen alle sociale, sanitaire en culturele instellingen, sportorganisaties, woonblokken, winkels en cantines geen afzonderlijk bouwplan, zij zijn een integraal gedeelte van het bouwplan. In de cementfabriek „Odra” heeft deze zorg voor de beste omstandigheden voor de arbeider wat zijn arbeid en ontspanning betreft, een van de hoogtepunten in het land bereikt.

— Het is stellig de moeite waard ons Cultuurhuis te bezichtigen, — zegt de directeur van het bouwobject ingenieur Frymieniecki. — Daar zijn wij trots op!

Het is inderdaad de moeite waard. Trouwens, niet alleen het Cultuurhuis. De cementfabriek zelf is midden in een prachtig park gebouwd, dat de arbeiders met bloemen verwelkomt, wanneer zij van hun werk komen. In de lommerrijke lanen nodigen banken en tafeltjes tot verpozing uit.

Wanneer Kasperek de gasten door het fabriekspark rondleidt, komt er een uitdrukking van trots op zijn gezicht. Hij slaat de bezoekers aandachtig gade om in hun ogen de bewondering te lezen, die hem als een der goede medebestuurders vreugde bereidt. Elk zijner gebaren drukt uit: Kijk eens, wat wij hier tot stand hebben gebracht, kijk eens, hoe de socialistische arbeider zijn land tot een lustoord maakt!

Wij naderen een schoorsteen, die begroeid is met wijnranken. Hier zijn zelfs de schoorstenen met groen opgeluisterd! Wij treden het voorbeeldige badhuis binnen. Kasperek zwijgt. Daarop opent hij de deur en zegt trots:

— Wel, wat vindt u hiervan?

In het eerste ogenblik zijn wij sprakeloos. Wij bevinden ons in een inposant, modern zwembad, zoals men vóór de oorlog zelfs in de grootste Poolse steden niet aantrof. Een prachtig betegeld bassin van verschillende diepten lokt de mensen er in te springen. De damp slaat af van de hete fontein, die het water in het bassin op temperatuur houdt.

En zo kan men na het werk in het park gaan zitten, naar muziek luisteren, limonade drinken en zich door een bad verfrissen...

Naast het zwembassin zijn er badkamers met kuipen, douches en wastafels.

Over de gezondheid der arbeiders waakt een arts in een modern ingerichte spreekkamer.

Wij naderen het witte Cultuurhuis, waarvan de ingang door een colonnade en een groot terras is verfraaid.

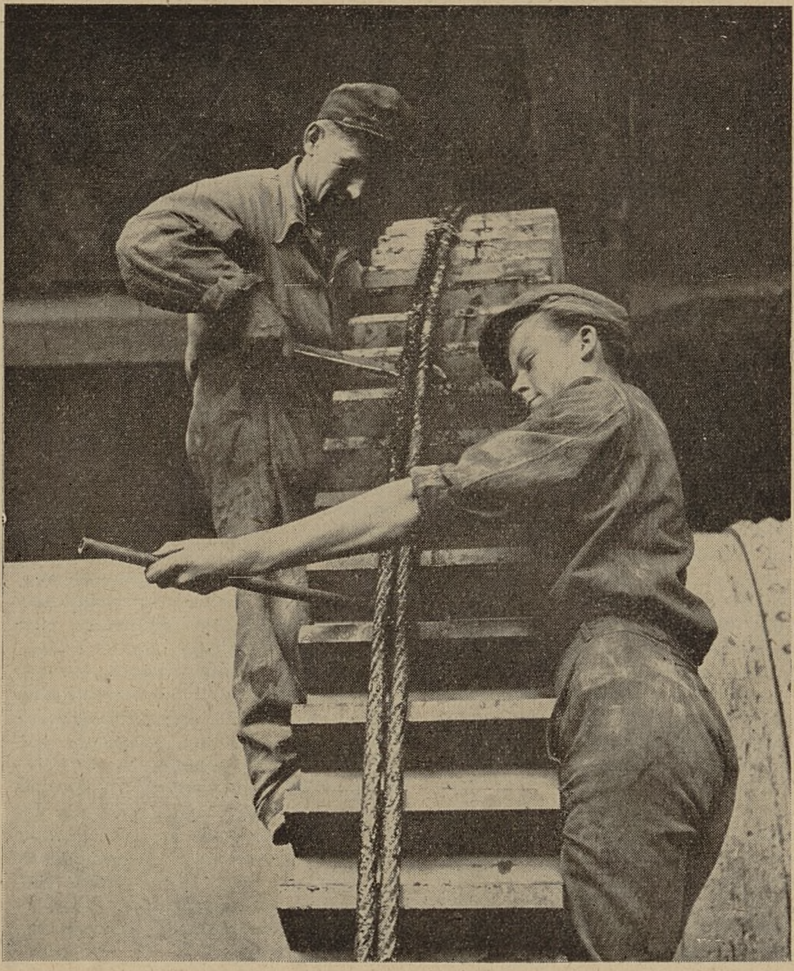
Onze begeleider opent de deur en weer staan wij op de drempel van een verblindend zonnige zaal.

— Is dit ook niet prachtig? — vraagt de trotse Kasperek.

Vóór ons strekt zich een grote theaterzaal uit met een diep toneel en een gegolfd balcon.

— Hier zal de openingsplechtig-

P. Surowka en H. Sowa bezig met het monteren van het grote tandrad aan oven no. 3

heid van de cementfabriek plaats vinden. Onze toneelgezelschappen zullen er optreden. Terloops zij opgemerkt, dat het amateursgezelschap van de „Odra" op het festival van Sowjet-toneelstukken voor de enscenering van Fadjejew's „Jonge Garde" onderscheiden werd.
Men heeft ook een goed koor, een orkest en een dansgroep. Het Cultuurhuis bruist van leven, dit geldt zowel van de theaterzaal als van de leeszaal en de goed voorziene bibliotheek. Er zijn ook zalen van de Vrouwenvereniging, van de Poolse Jeugdvereniging en van de sportclub. Elke organisatie heeft haar eigen afdeling in het gebouw.

In de rationalisatorenclub

De kamer in de rationalisatorenclub is getooid met een prachtig wapen van Opole, gemaakt van gestyleerde elevatorwagentjes; het geeft uitdrukking aan het werk van de leden der club. Ziehier een ontwerp van de technicus Wiktor Kuchciński. Het door hem geconstrueerde kipkarretje, waarvan wij het model in de club bezichtigen, heeft het mogelijk gemaakt grote constructie-elementen onmiddellijk van de treinwagons naar de plaats van bestemming te brengen. Dank zij de toepassing van dit karretje is het voor het transport der ovens beraamde getal van 25.000 werkuren tot één vijfde teruggebracht. Zo heeft één rationalisatie-ontwerp op slechts één afdeling van het bouwobject een besparing van 20.000 uur opgeleverd.
De metselaar Bolesław Hromik heeft in plaats van de touwhefkranen voor het omdraaien der ovens, gesynchroniseerde kabels, met andere aggregaten in gebruik genomen. Dit ontwerp maakt de montage van één oven in 500 werkuren mogelijk, terwijl vóór de invoering van deze verbetering voor dit doel 7000 uur benodigd was.
De timmerman Jan Manka heeft een speciaal verplaatsbare windas geconstrueerd voor het opstellen der ovens, in plaats van de kostbare, met grote lichamelijke inspanning gebouwde stellages.
Met behulp van deze windas hebben zes arbeiders in acht uur drie ovenelementen opgesteld. Vroeger waren voor ditzelfde werk 36 arbeiders vereist.
Dit zijn slechts drie voorbeelden van ontwerpen van de hand van leden der rationalisatieclub. Dit alles heeft de opening van de „Odra" bespoedigd.

Een diner voor 1.81 zl.

Tot slot van onze rondgang bezichtigen wij de cantine. Dit is een grote zaal met tafels met glasplaten. Er heerst een voorbeeldige properheid in de keuken, die van de eetzaal door een groot raam is gescheiden, zodat de gasten kunnen zien, hoe de spijzen bereid worden.
— Wat is er voor een menu?
— Groentesoep met zure room en varkensvlees met aardappelen en bieten.
Het eten is smakelijk en de porties zijn zeer groot. De prijs van zo'n middagmaal is zł. 1.81.
In de zaal is ook een buffet met wijn, fruit en versnaperingen.
De kinderbewaarplaats is verlaten — de kinderen zijn naar de eigen vacantie-kolonie van de fabriek vertrokken.
Wij verlaten het terrein van het socialistisch bouwobject „Odra", met een grote ervaring verrijkt. De cementfabriek „Odra" is gebouwd door mensen, die begrijpen, dat het socialisme het te verwezenlijken ideaal van de mensheid is.

Het Hoger Onderwijs te Lodz

De arbeidersstad Lódż, Polens industriecentrum, met zijn 600.000 inwoners, bezat voor de oorlog geen enkele hogeronderwijsinstelling. De tot het jaar 1939 werkzame afdeling van de Vrije Poolse Volkshogeschool werkte zonder staatssubsidie en werd in hoofdzaak door een groep uit Warszawa gekomen wetenschappelijke hulpdocenten bediend, zodat deze stad slechts als een zeer bescheiden centrum van het hoger onderwijs kon worden betiteld.
De reeds in de eerste maanden van 1945 in het leven geroepen Lódżer universiteit, de Technische Hogeschool, evenals een afdeling van de Warszawse Hogere Handelsschool, werden allengs door andere hogere en beroepsscholen aangevuld, zodat het aantal van dergelijke instellingen in het jaar 1950 tot negen was gestegen.
De voortdurende materiële en didactisch-wetenschappelijke groei, die in verband staat met de productieve belangen van de Poolse economie, maakt Lódż tot een der belangrijkste centra van het zich ontwikkelend hoger onderwijs in Polen.
In verloop van de zes jaren van haar bestaan, kon de Lódżer universiteit wat betreft het aantal studenten, de sociale verzorging en de didactisch wetenschappelijke ontwikkeling een der belangrijkste Poolse hogescholen worden.
Naast de medische, de stomatologische en pharmaceutische faculteit bezit de Universiteit van Lódż een humanistische, een mathematisch-natuurkundige en een juridische faculteit met gezamenlijk 85 leerstoelen, die door 53 uitstekende professoren en meer dan 220 wetenschappelijke hulpkrachten bezet zijn.
In het kader van het zesjarenplan is aan deze universiteit de bouw van een bibliotheek en een centraal beheersbureau beraamd, waardoor voor de zich steeds ontwikkelende mathematisch-natuurwetenschappelijke faculteit ruimte zal worden gewonnen.
Behalve de Lódżer Universiteit heeft de Lódżer Technische Hogeschool een belangrijke ontwikkeling ondergaan. Toen in 1945 het besluit genomen werd in Lódż een Technische Hogeschool met drie leerstoelen: mechanica, electrotechniek en chemie op te richten, stonden de toenmalige bestuurders van deze onderwijsinstelling voor bijzonder zware opgaven, die evenwel dank zij de belangrijke hulp van staatswege volbracht konden worden.
Opgemerkt moet worden, dat door de leerstoelen voor chemie Lódż een der best ingerichte Pools wetenschappelijke centra is geworden. De textielkundefaculteit met haar afdeling voor constructie en technologie is het enige didactisch wetenschappelijk centrum van deze aard in Polen.
Daarenboven werd in 1950 eveneens als enig in zijn soort in Polen een leerstoel voor levensmiddelenchemie opgericht. De investeringsplannen voor de naaste toekomst voorzien in een verdere belangrijke uitbreiding en modernisering van de verschillende faculteiten.
De Lódżer Technische Hogeschool beschikt tegenwoordig over 59 modern ingerichte gebouwen. Van het eerste moment van haar bestaan af stond zij in een voortdurend nauw contact met de industriële organisaties en speciaal met de textielindustrie en haar wetenschappelijk hoofdorgaan, „het Centrale Textielinstituut".
De in het jaar 1949/50 gevolgde nationalisering van de Handelsuniversiteit te Warszawa en haar onderafdeling te Lódż vormden de basis voor hun eigenlijke ontwikkeling, daar het van nu af aan mogelijk was, deze onderwijsinrichtingen open te stellen voor de arbeiders- en boerenjeugd en een verandering in het leerplan aan te brengen.
Deze instellingen scholen ongeveer 800 jeugdige in hoofdzaak arbeiders- en boerenkinderen.
De uit de universiteit van Lódż vrijgemaakte faculteiten voor medicijnen, stomatologie en pharmacie werden in 1950 omgezet in een medische academie, die onder soortgelijke instellingen een leidende positie inneemt.

Op de Jagiello-universiteit te Kraków wordt aan Prof. Joliot-Curie en aan zijn vrouw Irene, de dochter van Madam Curie, het ere-doctoraat verleend

Wetenschappelijke bijdrage van Polen

Maria Curie-Sklodowska

Bij haar 17e sterfdag

17 jaar geleden, 4 Juli 1934, stierf de wereldberoemde natuurkundige Maria Curie—Sklodowska. Tegen het einde der vorige eeuw ontkenden enige geleerden het reëel bestaan van atomen, anderen daarentegen, die van dit bestaan overtuigd waren, beweerden dat een atoom het kleinste ondeelbare element van de materie was, dat geen innerlijke bouw bezat. Hier en daar was men ook van mening, dat verdere onderzoekingen doelloos waren, want over de materie wist men reeds alles. Vele geleerden scheen het toe, dat men de grens van de kennis bereikt had en dat de wetenschap voor geen grote problemen meer stond.

Inplaats van de geleerden tot handelen te stimuleren, remde deze theorie de scheppende arbeid, inplaats van bij te dragen tot een wetenschappelijke vooruitgang, hield deze opvatting de vooruitgang tegen.

Juist in deze tijd verkreeg een jonge Poolse, Maria Sklodowska, die te Parijs werkzaam was haar bekendheid. Lang genoeg had de dochter van de natuurkundeleraar aan een gymnasium te Warszawa moeten sparen, om zich voor studiedoeleinden naar Frankrijk te begeven.

Tien jaar lang (1882—1891) was het haar door financiële moeilijkheden onmogelijk geweest, deze gedroomde studie op te nemen. Deze tien jaren, die zij doorbracht in de grootste zorg voor het bestaan maar waarin de zelfstudie niet werd verwaarloosd, waren voor Maria Sklodowska een gelegenheid in aanraking te komen met hen voor wie in nog veel groter mate dan voor haarzelf de weg naar beschaving en cultuur versperd was, met de arbeiders en boeren namelijk.

Zij was onderwijzeres in een burgerlijke familie en organiseerde tegelijkertijd de ontwikkeling op het land. Zij richtte een school op voor kinderen, en oudere meisjes leerde ze lezen en schrijven. Later trad zij in de stad in verbinding met een geheime Poolse jeugdorganisatie, die de kennis onder de arbeiders en boeren verspreidde. Deze tien jaren van werken voor haar onderhoud, deze tijd van zelfstudie en sociale arbeid verrijkten haar gemoed en staalden haar voor haar levensstrijd.

Uit haar wetenschappelijke onderzoekingen bleek dat tegenover de tot nu toe geldende opinie het atoom een zeer gecompliceerde bouw heeft en deelbaar is. Allereerst bewees zij door talrijke proeven het bestaan van het atoom om later door moeizame arbeid onder uiterst ongunstige omstandigheden in haar eigen laboratorium radium uit enige tonnen uraniumerts te winnen.

De onderzoekingen der bescheiden geleerde werden vanzelfsprekend in het toenmalige Frankrijk niet gesteund, want het liet zich niet vaststellen, dat het resultaat van dit werk winst zou kunnen opleveren.

Ondanks deze nadelige atmosfeer en die ongunstige arbeidsverhoudingen zette Maria Sklodowska haar onderzoekingen voort en het gevolg was, dat steeds meer geleerden zich bij deze nieuwe inzichten aansloten.

Als iedere ware geleerde verstond ook Maria Sklodowska de kunst, de wetenschap met het leven te verbinden. Intensief werkte zij aan het aanwenden van radium in de geneeskunde ter bestrijding van de kanker.

De door haar ingeleide en met groot succes ontwikkelde onderzoekingen vormen nu een belangrijke tak van de tegenwoordige physica.

INDRUKKEN *uit* POLEN

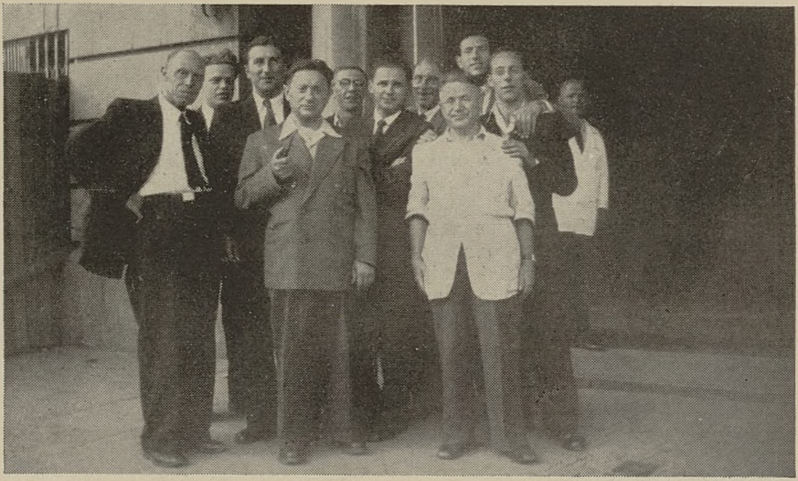
U vraagt, hoe Polen ons bevallen is en wat ons bijzonder is opgevallen.
Dat is niet in een paar woorden te zeggen. Ieder van onze delegatie had zich tevoren een voorstelling daarvan gemaakt. Uiteraard verschillende voorstellingen, omdat onze delegatie bestond uit leden van diverse vakorganisaties en uit hoofd- en handarbeiders.
De werkelijkheid is voor ons een openbaring geweest. In een land, waar 1 op de 5 inwoners door de Nazi-oorlog gevallen of vermoord is, waar alle industrieën vernietigd, geroofd of onklaar gemaakt waren, waar 467.000 boerderijen, honderdduizenden woningen, cultuurschatten enz. tot puin werden gemaakt, daar verwacht men nog zeer grote armoede en gebrek aan de allernoodzakelijkste levensbehoeften. Temeer, daar voor de oorlog de armoede van de Poolse arbeider en boer spreekwoordelijk was en massa's Polen emigreerden.
Hoe groot is dan je verwondering, als je ziet, hoe de mensen er gezond en goed gevoed uitzien. Wij zagen de vrouwen, vooral in de steden, zeer smaakvol gekleed gaan. Ook de mannen gaan behoorlijk gekleed, zij het wat minder dan de vrouwen. De Polen vinden eten namelijk belangrijker dan kleding en eten kunnen ze dan ook.
De prijzen van levensmiddelen zijn dan ook zeer laag en velen eten bovendien ook op hun fabriek tegen uiterst lage vergoeding.

In de steden, die we bezochten, bleek een bruisend leven te zijn. Er wordt de gehele dag druk gewinkeld, hetgeen wijst op een behoorlijke koopkracht. Trouwens, dat moet ook wel, als je ziet, hoe de productie op snelle wijze toeneemt en gelijk daarmede de prijzen regelmatig dalen en de lonen daarenboven stijgen.
Zoals ons werd medegedeeld, zijn de Polen bezig hun zware industrie op te bouwen en wij hebben één van deze voor de verdere industrialisatie zo belangrijke industrieën, bezichtigd. Wij hebben de Hoogovens in Katowice bezocht. Eén van de grootste hoogovens van Europa, die in 3 maanden gebouwd werd, was sinds kort in gebruik. We werden daar rondgeleid door de directeur, en de voorzitter van de verenigde arbeiderspartij van dat bedrijf. We zagen het walsen van ijzer tot spoorrails.

Wat ons ook opviel, was de erkenning van de arbeider. Dit zagen we op en langs de bouwwerken, de fabrieken enz. De arbeider ontvangt namelijk niet alleen een extra geldelijke beloning voor het verbeteren van zijn werk, maar dit wordt ook openbaar gemaakt.
In Nowa Huta, de geheel nieuwe stad, die in Polen wordt gebouwd, in Warszawa langs de bouwwerken, langs de wagonfabriek in Wrocław, kortom bij alle bedrijven staan in lange rijen grote foto's van de beste arbeiders van dat bedrijf met de cijfers hunner bedrijfsprestaties en de voordelen, die het bedrijf en daardoor het land daarvan trekt.
De hartelijkheid en de kameraadschap, die wij overal ondervonden was vaak ontroerend. Zo vergeten we bijvoorbeeld nooit meer die Maandag van 3 September. Er was een bespreking vastgesteld tussen stootarbeiders uit de mijnen in de omgeving van Katowice. Per bus kwamen wij in een groot nieuw gebouw, speciaal voor de mijnwerkers, aan. In dit gebouw met ruime en lichte zalen, met een grote concert- en vergaderzaal, houden de mijnwerkers hun sociale en culturele bijeenkomsten, hier wordt scholing gegeven zowel op het gebied van het vak als op sociaal-economisch en cultureel terrein, hier worden ook alle soorten spelen beoefend enz.
Het gebouw bezit een zeer uitgebreide bibliotheek, alsmede een soort mijnwerkersmuseum. Een speciale ruimte is gewijd aan de eerste stootarbeider uit de mijnen, Pstowski, die in 1948 als gevolg van een ziekte overleden is. Alle door hem gebruikte werkkleding en gereedschappen enz. zijn daar tentoongesteld. Na bezichtiging bleek er een misverstand te zijn ontstaan. De stootarbeiders waren namelijk elders en het was niet meer mogelijk hen te ontmoeten.
Daarom gingen we naar een bijeenkomst van mijnwerkerskinderen in Bytom in de nabijheid van dat Mijnwerkerstehuis.
We werden daar door deze arbeidersjeugd met bosjes rozen ontvangen en we moesten op de voorste rij gaan zitten. We zagen de kinderen genieten van het goede zang- en dansprogramma, dat eveneens door kinderen werd geboden en dat op een goed peil stond. Na afloop hield één onzer een toespraak, die door een Pools meisje onmiddellijk in het Pools werd vertaald. Het bleek een meisje te zijn. dat jaren met haar familie in België had gewoond. Door de armoede waren ze indertijd geëmigreerd en na de oorlog weer naar Polen teruggekeerd. Twee onzer vroegen haar en haar broer of ze niet graag naar België terugwilden. Het antwoord van het meisje Julienne Ochal, was kort en duidelijk: „Natuurlijk niet".
Het waarom bleek naderhand nog eens, toen één onzer een brief van haar ontving. In deze brief schrijft ze, na namens de mijnwerkers en hun kinderen woorden van grote vriendschap en verbondenheid te hebben uitgesproken, dat de Poolse mijnwerkersjeugd graag mee wil strijden voor de Vrede op de ganse wereld. „We zouden willen, dat er zo'n eenheid komt voor uw kinderen en alle kinderen op de gehele wereld, zoals wij die al hebben. Ik ben blij, dat ik nu in Polen ben. Hier ben ik

vrij en mag alles leren en zonder angst."
Dit briefje zegt al voldoende. De jeugd kan inderdaad alles leren. Voor de jeugd wordt ontzaglijk veel gedaan.
In Katowice bijvoorbeeld bezochten we een zeer groot gebouw, dat nog niet geheel gereed is. Dit gebouw is bestemd voor de schooljeugd van Katowice en omgeving. Na schooltijd kunnen enige duizenden kinderen tweemaal per week onder leiding van deskundigen aan allerlei ontspanning en ontwikkeling doen. De kinderen kunnen zich bekwamen in alle soorten kunst en techniek. Zelfs scheepsbouw en radiobouw met alle moderne hulpmiddelen. Dit alles is gratis.
We zijn een paar dagen in een vacantie-oord tezamen met Poolse werkers geweest en hebben van daaruit bergen beklommen en de omgeving per autobus doorkruist. Overal zagen we vacantie-huizen, sanatoria, rustoorden voor kinderen enz.
Vele hebben we bezichtigd en we zijn tot de conclusie gekomen, dat alles gedaan wordt om de werkers en hun kinderen een gelukkig en gezond leven te schenken.
In Wrocław bezichtigden wij ook een kindercrèche van de Wagonfabriek en zagen met welk een zorg de kinderen en de moeders van die kinderen omringd worden. De moeder van een zuigeling krijgt lichte arbeid en 3 x per dag een half uur doorbetaald verlof om haar kindje te voeden. Voor en na deze voedingen ontvangt de moeder een glas melk en een glas chocolade, dat natuurlijk voor haar en haar kind van groot belang is. Wij hebben zo'n moeder gevraagd, waarom ook zij werkte en toen antwoordde zij, dat ze dit ten eerste deed voor het geld en ten tweede omdat ze wilde meewerken zo spoedig mogelijk voor allen een woning en voldoende goederen te hebben om gelukkig te kunnen leven.
Ook die avond van de 5e September in Kraków zullen we nooit vergeten. 's Morgens waren we eerst naar Nowa Huta, een geheel nieuwe stad in aanbouw, geweest. Vele woningen waren al klaar. Twee ervan hebben we bezichtigd. Eén van een ingenieur en één van een monteur. Beide woningen hadden parketvloeren, één grote ruime slaapkamer, twee andere kamers, een ruime keuken en een badkamer. Men bouwt eerst de woningen en dan de fabrieken. In 1955 zullen reeds voor 66.000 woningen in deze volkomen nieuwe stad klaar zijn. Na 's middags nog enige musea en de mooie omgeving rond de stad bezocht te hebben, zijn we 's avonds naar een jeugdbijeenkomst gegaan. De Koreaanse Jeugddelegatie, die naar het Wereldjeugdfestival is geweest en op doorreis naar huis enige dagen in Polen verbleef, gaf daar een zang- en muziekvoorstelling.
Het enthousiasme was overweldigend en vooral de omhelzingen van de Poolse en Koreaanse jeugd. Dit was niet alleen te verklaren uit het feit, dat beide volkeren de weg van vrije zelfbeschikking zijn opgegaan, maar ook omdat beide volkeren zich verbonden weten in de strijd voor de Vrede tegen hen die op oorlog aandrijven. De door deze jeugdige Koreanen gebrachte zang en muziek voor viool en piano stond op zo'n hoog peil, dat de Amerikaanse „cultuur"-verdedigers daar niet aan kunnen tippen.
Hiermede zijn we tegelijkertijd aan de allesomvattende vraag: oorlog of vrede.
Onze delegatie, waaronder ook degenen die werkelijk geloofden, dat we bedreigd worden door het Oosten, is van één ding zeer zeker overtuigd geworden, namelijk dat het Oosten, dat Polen VREDE wil.
Overal wordt de vrede gepropageerd, wordt over de vrede gesproken. „Pokój!" Dat woord zagen we overal in de fabrieken, op de vergaderingen, in de steden en in de dorpen.
We spraken ook nog met het Poolse Vredescomité, dat ons zeer hartelijk ontving en wij werden na dit gesprek nog verder versterkt in onze mening. We zouden nog wel enige uren kunnen doorgaan om alles, wat we gezien en gehoord hebben te vertellen. Over de lange en mooie vacanties, waarover de werker beschikt. Over het gratis reizen van en naar het vacantie-oord. Over de zeer lage huur, die gewoonlijk ongeveer 5% van het loon bedraagt en waarbij dan water, gas, licht, verwarming inbegrepen is.
Over onze hartelijke ontvangst bij de vakbeweging, waar we een uitstekend overzicht kregen van de structuur en de uiterst democratische wijze, waarop de functionarissen worden gekozen. Over de medische hulp in de bedrijven en alle andere buitengewone sociale bepalingen, die voor elke werker gelden. Over de vrijheid van Godsdienst, zowel voor de R.K. als voor de andere gelovigen. Over de vele cultuurschatten, die uit de handen van de Nazi's konden worden gered en thans ter beschikking staan van het gehele Poolse volk. Over de sportacademie bij Warszawa of de luchtvaartdag in dezelfde stad. Onze voornaamste indrukken hebben we in het voorafgaande weergegeven en we zouden willen besluiten met nogmaals het Poolse volk te bedanken voor de geweldige gastvrijheid en vooral voor de bewegingsvrijheid, die wij mochten genieten.
Moge zeer spoedig door de gezamenlijke inspanning van onze beide volkeren de Wereldvrede verzekerd zijn, opdat het Poolse, ons volk en de andere volkeren, vrij van vrees een gelukkig leven tegemoet zullen gaan.

C. van Dijk.

De Nederlandse delegatie

OOGSTFEEST

Toespraken van President Bierut en van Maarschalk Rokossowski.
In verband met het nationale Oogstfeest van de republiek Polen vond er te Poznań een grote gebeurtenis plaats, waaraan meer dan 150.000 mensen deelnamen. Naast de President waren leidende functionarissen van het parlement, vertegenwoordigers van de opperste raad van de Verenigde Boerenpartij, en het Centraal comité van de Verenigde Poolse arbeiderspartij aanwezig. Bovendien zagen we leden van de regering o.a. de Minister-President Cyrankiewicz, vertegenwoordigers van het leger met maarschalk Rokossowski aan het hoofd, gedelegeerden van massaorganisaties en leiders van Boeren-delegaties uit Frankrijk, Italië en Finland.
In zijn begroetingsrede wees President Bierut op de resultaten van de bodem-hervorming, waardoor 6.1 millioen ha land aan 1.1 millioen boerenfamilies toebedeeld is, waarvan alleen al in het Poolse Westelijke gebied 3.7 millioen ha land aan 500.000 boerenfamilies toeviel. Verder wees de Poolse President erop, dat de Poolse volkseconomie, zowel in de industrie als ook in de landbouw bewezen heeft bestand te zijn tegen crises daar het land immers geen werkeloosheid kent.
De koopkracht van de werkers stijgt voortdurend en de vraag naar artikelen uit de industrie en de landbouw neemt gestadig toe, terwijl zowel de oogstopbrengst als het productie-volume van de industrie steeds toenemen.
In vergelijking met de tijd voor de oorlog, is de landbouwproductie om en nabij 50% gestegen. De grootste resultaten heeft de veeteelt behaald. Zo is b.v. de varkensstand van 4.8 millioen in het jaar 1929 omhoog gegaan tot 9 millioen in 1951. Het Poolse zesjarenplan voorziet in een toename van de oogstbijdrage van 40% en in een verhoging van de vleesproductie tot ongeveer 70%. Met de pro-

Foto midden boven: *De opening van het oogstfeest. De President van de Poolse Republiek, Bolesław Bierut, spreekt tot de honderdduizenden saamgestroomde boeren uit alle delen van het land*

Foto links onder: *De lange, feestelijke optocht trekt langs de eretribune*

TE POZNAN

ductieprestaties, zo vervolgde de President, hebben de sociale vernieuwingen van de staat voor de werkers gelijke tred gehouden. Zowel millioenen boeren en landarbeiders, als talloze industrie-arbeiders uit de steden verheugen zich in een betere levensstandaard dan vóór de oorlog, al wordt dan ook in het Nieuwe Polen, in verband met de geweldige wederopbouwinvesteringen en de noodzakelijkheid van modernisering van het economisch apparaat, een grote inspanning gevraagd.
Tienduizenden van zonen en dochters van de werkende boeren bezoeken de hogescholen en zullen de rijen van de arbeidersintellectuelen versterken.
In het verdere verloop van zijn rede, wees de President op de noodzakelijkheid van steeds snellere industrialisering van het land, zowel voor het welzijn van het gehele volk en de werkende boeren als ook voor de collectieve economie.

Scherp keerde President Bierut zich tegen de volksvijand, die door verspreiding van paniek-geruchten de prijspolitiek van de regering tracht te ondergraven. Eveneens keerde hij zich tegen de reactionaire staatsvijandelijke elementen uit binnen- en buitenland die in dienst van het buitenlandse kapitaal op iedere manier de volkswelstand pogen te schaden.
De Poolse minister van verdediging, maarschalk Rokossowski, gewaagde in zijn toespraak van de onbaatzuchtigheid en de grote prestaties van de werkers van stad en platteland en hij uitte zijn waardering over de ontwikkeling van de landbouw-productiecoöperaties. Dit alles, zo verklaarde hij, spoorde de Poolse soldaten aan om zich tot grotere prestaties in dienst van de vrede in te spannen. Ten slotte, verklaarde de minister, zijn de banden tussen het leger en het volk onverbrekelijk, omdat het nieuwe Poolse leger een leger uit het volk is en dit volk dient.

Foto midden onder: *De vertegenwoordigers uit de Poolse dorpen begroeten de President van de Republiek met een machtige ovatie*

Foto rechts onder: *Opvoering van volksdansen door artisten uit de dorpen*

TE GAST IN POLEN

Op uitnodiging van de ZBOWID (Związek Bojowników o Wolność i Demokrację) was het mogelijk twee zieke leden van de Nederlandse zustervereniging „Verenigd Verzet" voor herstel naar Polen te doen gaan. Eén van hen, Mackay, reisde de 16e Augustus alleen per vliegtuig, de ander, Klijnsma, zou een arts als begeleider meenemen. Aan de omstandigheid, dat ik die arts heb mogen zijn, dank ik een kort, maar interessant verblijf in Polen.

Alles was van tevoren goed geregeld. Klijnsma werd per ambulance-auto naar Schiphol gebracht, waar de K.L.M. een uitmuntende service leverde en de douane zelfs toestond, dat zijn moeder en zijn verloofde in het vliegtuig afscheid kwamen nemen.

We troffen het goed: een Constellation, die zeer rustig in de lucht lag en die — van groot belang in verband met de aandoening van de patient — een overdruk-cabine bezat, zodat we wat de luchtdruk betreft, niet boven de 450 M hebben gevlogen. Het weer was goed en Klijnsma kon op zijn brancard liggend met behulp van een spiegeltje het wegglijdende landschap toch goed bekijken.

Na een heerlijke luchtreis werden we in Praag opgewacht door een lid van de Tchechische zustervereniging, die ons koffie en biscuits aanbood. Hier verleende de hele K.L.M.-crew vrijwillig hulp bij het overleggen van Klijnsma op een andere brancard. Ook de vlucht van Praag naar Warszawa verliep goed. De Poolse marconist had ten overvloede speciaal gevraagd, of er een ziekenwagen op het vliegveld zou zijn, die inderdaad klaar stond bij onze aankomst, zodat ook het transport naar het ziekenhuis vlot verliep en al gauw een verpleegster gevonden was vóór de te volgen therapie besproken werd. Klijnsma zal nog lange tijd in Polen te gast kunnen blijven.

Hiermee was mijn taak ten einde; er restten mij nog enige dagen voor mijzelf. Enkele van mijn vele persoonlijke indrukken wil ik hier weergeven.

Op de eerste dag werd ik in Warszawa 2 uur rondgeleid, ik zag de enorme vernielingen, die hadden plaats gehad en hoe vele lege plekken al weer door de bouw van nieuwe grote huizenblokken, en door het herstellen van oude gebouwen verdwenen waren. Bij het vroegere ghetto met zijn monumentaal gedenkteken zag ik voor 't eerst, hoe de inwoners van Warszawa een aantal uren van hun vrije tijd besteedden aan de opbouw van hun stad, zoals dat in September ieder jaar de gewoonte is geworden. Er werd door grote groepen arbeiders, mannen en vrouwen van alle leeftijden, hard gewerkt.

Men liet mij de Oost-West-verbinding van alle kanten zien, de grote kerk, die gevaar liep in te storten en die met zo'n wonderbaarlijke krachtsinspanning van de bevolking gered werd, enorme huizenblokken in moderne open bouw, een in aanbouw zijnd theater. Een grote kerk ging uit, terwijl alweer anderen stonden te wachten om binnen te gaan, koorknaapjes ventten met blaadjes voor hun kerk.

Toen men mij een beetje wegwijs had gemaakt, had ik verder de gehele dag en ook de volgende dag de tijd om in mijn eentje door Warszawa te wandelen. In Mariensztat zag ik een boekenclub, waar iedereen kan gaan zitten lezen of lectuur kan kopen. Hier was ook een nieuw kleuterschooltje, dat er zo aardig uitzag, dat ik niet kon nalaten er even binnen te lopen. Men liet natuurlijk graag alles zien — moderne meubelen, modern teken-

Het vertrek van Schiphol. Geheel rechts dokter van Reemst. De verloofde en de moeder van de patiënt mogen in het vliegtuig afscheid nemen

materiaal en speelgoed. Er was een crèche aan verbonden, die ik ook mocht zien, nadat ik een wit schort en een maskertje voorgedaan had. Men toonde mij de keuken en de slaapzaaltjes. En of ik vooral eens terugkwam, als de dokter er was, die 3 maal in de week komt en dan de kinderen weegt en de diëten regelt.

De volgende dag ontmoette ik op het bureau van onze Poolse zustervereniging een aantal Poolse geestelijken, die deze dag voor de opbouw van Warszawa gingen werken, ze waren lid van onze zustervereniging; zij hadden een vredesoproep gericht tot hun collega's en alle gelovigen in het land. Enigen van hen kende ik nog uit Dachau; ze zijn zeer tevreden als staatsambtenaren, ze verdienen het salaris van een staatsambtenaar van de middengroep en ze hebben verder geen zorgen. Ze stelden zeer veel belang in de West-Europese toestanden, vroegen mij of er bij ons ook zoveel over de vrede gesproken en voor de vrede gewerkt wordt. Zij vrezen, uit wat zij zo horen, dat men hier meer over oorlog en oorlogsvoorbereiding spreekt en denkt, en dat dit merkbaar is aan een grotere nervoziteit onder de bevolking. Ik kreeg een boek van hen, waarin hun oproep voor de vrede is opgenomen met vele foto's van allerlei volksvergaderingen, waar zij aanwezig waren.

Een verrassende indruk maakte op mij de wijze waarop de bevolking van Warszawa op werkdagen gekleed gaat, beter dan bij ons op straat is te zien. Bij navraag bleek dit te danken te zijn aan het uitreiken van bedrijfskleding, maar ook wel degelijk aan de welstand. Van het loon wordt zeer weinig aan huur besteed, het wordt grotendeels omgezet in voedsel (men eet uitsluitend roomboter en geen margarine) en in kleren. De bevolking maakt verder, hoewel zij levendiger is van gebaar en mimiek, een rustiger indruk dan hier bij ons.

De volgende dag bezocht ik enkele klinieken en zag o.a. in Lublin de bouw van een universiteitsstad in wording. Mijn bezoek aan een groot bedrijf was volkomen onvoorbereid, zodat ik maar achter een hinkende arbeidster aanliep om te zien, hoe het bedrijfsambulatorium (zoals zij dit noemen, wij zouden polikliniek zeggen) werkte: daar er slechts 300 arbeiders waren hield een medische studente, die op 1 jaar na klaar was, spreekuur. Zij stuurde de patiente met een geïnfecteerde blaar en zg. „rode streep" per auto naar de chirurgische polikliniek in de stad. Ik zag hoe er in de cantine gegeten werd, het eten was goed, een warme maaltijd kwam op de prijs van 1½ à 2 belegde broodjes in Nederlands geld. Ik bekeek de woonhuizen van de arbeiders, fris, helder, met een bad en voldoende kamers.

Er zijn in Polen door de enorme slachting, die de Nazi's vooral onder de intellectuelen aangericht hebben, nog steeds te weinig artsen (voor de oorlog waren er ook te weinig), ± een derde van het aantal hier. De artsen werken in de poliklinieken van de bedrijven of de stadswijken (waar ieder die hulp nodig heeft zich vervoegen kan) en tevens in de klinieken. Zij worden betaald als staatsambtenaren van de middenklasse, hun salaris is afhankelijk van hun aantal werkuren, eventueel overuren en van hun werkjaren. Zij werken hard en zijn zeer tevreden.

Over alles wat speciaal mijn vak betreft, ook over nieuwe behandelingsmethoden, zou ik nog zeer interessante dingen kunnen vertellen. Het zou echter het kader van dit artikel te buiten gaan. Ik kan slechts zeggen, dat Polen met zijn blijmoedige, hardwerkende bevolking mij in die enkele dagen, die ik er mocht doorbrengen, zeer lief geworden is.

Th. E. van Reemst, arts.

Andrzej Panufnik

Andrzej Panufnik is heden ongetwijfeld een der belangrijkste Poolse componisten op het gebied der symfonische muziek. Hij heeft zijn opleiding op het Conservatorium te Warszawa ontvangen, waar hij bij prof. Kazimierz Sikorski compositie studeerde; zijn muziekstudies heeft hij voortgezet te Wenen 1937—38 en voltooid te Parijs in 1939. Ofschoon deze buitenlandse studies van groot belang zijn geweest voor de technische scholing van de componist, hebben zij door hun formalistisch en kosmipolitisch karakter toch een negatieve invloed uitgeoefend op zijn eerste scheppingen.

De historische gebeurtenissen bij de vorming der Poolse Volksregering, de politieke, sociale en culturele veranderingen in het land hebben de gevoelige persoonlijkheid van Panufnik niet onbewogen gelaten. De componist kon zich niet afzijdig houden van wat er in zijn vaderland geschiedde. Sedert de eerste dagen na de bevrijding wilde hij actief medewerken aan de opbouw van het nieuwe Poolse leven.

Op eenvoudige en eerlijke wijze schrijft hij over zichzelf:

„Ik heb door de steden en dorpen van mijn land gereisd, ik heb de nieuwe mens van het nieuwe Polen gezien en liefgekregen — de strijder en de bouwer. Hij alleen kon het onderwerp voor mijn muziek vormen. Maar de oude middelen bleken hiertoe volkomen ongeschikt te zijn. Daarom heb ik mij tot de volkskunst gewend. Deze heeft mij geholpen, mijn „Dorpssymfonie" te schrijven."

Thans heeft de componist de Staatsprijs tweede klasse gekregen voor zijn jongste werk „Vredessymfonie". Dit is een verdere schakel in de reeks werken, welke nauw verbonden zijn met de Poolse volksmuziek, zoals ook zijn „Vijf volksliederen" voor sopraan en blaasinstrumenten, zijn „Oud-Poolse suite", een aan oorspronkelijke invallen rijke bewerking van drie oude dansen, welke ook heden nog onder de boeren bekend zijn, bv. de „Hajduk" van de Karpatische góralen.

De „Vredessymfonie" is een werk, waarvan de inhoud veel belangrijker en moeilijker te vertolken is dan die van haar voorgangster, de „Dorpssymfonie". Panufnik keert hierin duidelijk tot de programmamuziek terug. Van een stemming van apathische hopeloosheid komt hij via oorlog en geweld tot muzikale vormen, die in brede trekken de uiteindelijke triomf van de vredesidee schilderen, welke ten slotte zegeviert over de pogingen van hen die een nieuwe wereldslachting op het oog hebben. De geweldige bezetting, bestaande uit vrouwen-, mannen- en kinderkoor en een groot symfonieorkest, maakt deze symfonie tot een werk van groot élan, van een waarlijk documentaal karakter. Van Panufnik's consciëntieuze werkwijze en van zijn voortdurend streven naar een zo groot mogelijke volmaaktheid getuigt wel het feit, dat hij na de eerste uitvoering van de „Vredessymfonie" te Warszawa in dit werk veel ingrijpende veranderingen heeft aangebracht, die de waarde van de compositie zeer verhoogd en de ideële zijde van het geheel geaccentueerd hebben.

Het feit, dat Panufnik zijn steun vindt in de volksmuziek heeft ten gevolge, dat zijn vroeger pessimisme geleidelijk plaats maakt voor opgewektere stemmingen. Het aanbrengen van helderder kleuren op zijn klankenpalet brengt de muziek van de begaafde kunstenaar nog dichter bij het volk, dat in zijn dagelijks werk een socialistische maatschappij opbouwt.

De kunst van Andrzej Panufnik wil deze maatschappij dienen en doet dit steeds duidelijker.

De arbeiders- en boerenjeugd bevolkt bij duizenden de hogescholen in het huidige Polen. Hier zien wij jonge kunstenaars bij het modelleren in leem

De tweede Poolse tentoonstelling van

plastische werken van amateurs

Twee jaar geleden werd in het Nationaal Museum te Warszawa de eerste Poolse tentoonstelling van plastische werken van amateurs geopend. Toen waren er dus voor de eerste maal in de zalen van het museum werken van amateurs te zien. Deze eerste tentoonstelling bewees duidelijk, hoe grote mogelijkheden en talenten er in de amateursbeweging schuilen.
In Juli van dit jaar werd een tweede dergelijke tentoonstelling geopend.
Op deze tentoonstelling zijn 255 werken bijeengebracht — schilderijen, tekeningen en beeldhouwwerken. Het algehele peil van deze werken is hoog. Vele ervan getuigen van een groot talent.
Er is in deze werken echter iets meer dan talent. De artisten brengen hierin zowel hun liefde voor hun dagelijkse arbeid tot uitdrukking als de wil deze arbeid in al zijn schoonheid te laten zien, en ze pogen de toeschouwer het begrip bij te brengen voor de ingrijpende veranderingen, die zich in Polen voltrekken. Zij tonen de wil om een zo expressief mogelijke voorstelling te geven van de strijd der werkende klasse en van het hele Poolse volk voor de vrede en het Zesjarenplan.
Laat ons althans enkele werken noemen. „Vredesleger" van Goczół uit Gdańsk, „Zesjarenplan" van Józef Wiśniewski uit Łódź, „Afgietsel", het eerste werk van de jeugdige Józef Jarnot uit Katowice, „Hoogoven" van Simiński uit Katowice, een grafische cyclus van S. Katzer uit Gdańsk, voorstellende het werk in de haven, een serie schilderijen van Pawel Wróbel, mijnwerker van de kolenmijn „Wieczorek", „Het werk in de smidse" van Franciszek Janoszek uit Katowice. Uiteraard is het aantal werken, dat vermelding verdient, veel groter.
In de tentoonstellingszaal vinden wij ook portretten van de leidende arbeiders. Wij treffen schilderijen aan over de strijd van de werkende klasse, zoals bv. de schilderij van Wacław Kurek uit Poznań „Het jaar 1937, het volk vóór de staking". Een hele reeks werken is gewijd aan de leiders der arbeidersbeweging van de gehele wereld o.a. aan: Lenin en Stalin. Bij de opening van de tentoonstelling waren sommigen der amateurkunstenaars aanwezig.
Paweł Wróbel staat voor zijn schilderij „Een vrolijk stadje". Zijn werk wordt reeds voor de tweede maal tentoongesteld. Wróbel werkt onder de grond. Maar desondanks, of wellicht juist hierdoor zijn z'n schilderijen vol licht, en gebruikt hij gedurfde en felle kleuren. Wróbel schildert reeds vele jaren. Dit is voor hem, naar hij zelf verklaart, een ontspanning en het is zijn liefste bezigheid. Toch wordt hij geen beroepsschilder. Kort geleden wilde de directie van de mijn „Wieczorek", waar hij arbeidt, hem overplaatsen om hem ander, lichter werk te geven. „Het is zonde van uw handen" — zei men. Maar Wróbel wilde niet. Hij houdt veel van zijn mijnwerkersarbeid. Wróbel vertelt ons, dat hij de schilderijen van Teofil Ociepka zeer waardeert. De naam van deze reeds niet meer jonge machinist uit de mijn „Wieczorek" is thans in geheel Polen bekend.
Op deze tentoonstelling zijn twee zijner schilderijen geëxposeerd: „Vogelparadijs" en „Op de belt". Over dit laatste werk is Ociepka zelf niet geheel tevreden. Hij voelt, dat het beter zou kunnen zijn. En daarom zal hij ditzelfde onderwerp nogmaals uitwerken. Deze schilderij is een van de eerste, waarbij Ociepka een sociaal onderwerp als motief heeft gekozen. Ociepka heeft reeds een groot oeuvre. Nog enkele jaren geleden waren deze werken bij hem thuis ondergebracht. Pas nu zijn ze in bredere kringen bekend, nu de kunst zich dank zij het volksbewind in Polen als nooit tevoren ontwikkelt, nu niet alleen beroepsartisten, maar ook amateurs de grootst mogelijke steun en bescherming genieten.
Een der weinige vrouwen, wier werken zijn tentoongesteld, is Jadwiga Hrehorowicz, ambtenares aan het Havenkantoor in Szczecin. Zij heeft aan het Centrum voor Plastische Kunsten te Szczecin gestudeerd, en zij droomt nu van voortzetting van haar studies aan de Hoogeschool voor Beeldende Kunsten.
Dit is geen uitzondering. Velen van de amateurs, wier werken in Warszawa tentoongesteld zijn, zullen door opleiding aan vakscholen dit amateurisme vaarwel zeggen. Anderen blijven hun eigenlijk beroep uitoefenen, en de kunst zal hun liefste bezigheid zijn. Zij zijn welkom in de plastische centra en de cultuurhuizen; het democratische Polen heeft hun de mogelijkheid geopend, zich verder te ontwikkelen. Zij zullen zowel door hun kunst als door hun gewone werk de strijd voor de vrede, de strijd voor de groei van het land en de strijd voor een gelukkige toekomst steunen.

POOLSE DICHTKUNST

in 1950

Wil men de in de afgelopen jaren verschenen Poolse gedichtenbundels bespreken, dan moet van te voren worden vastgesteld, dat het om verzen gaat, die „heet van de naald" komen, slechts zeer zelden komt het voor, dat een dichter in de la van zijn schrijftafel grijpt, om een product, dat daar sinds jaren rust, te voorschijn te halen.

Het grootste gedeelte van de nieuwe verzenbundels bevat òf het laatste werk van de Poolse dichters òf dat van debutanten, maar ook dit is niet vóór 1948 verschenen.

Deze eerste gedichten zijn waard nader beluisterd te worden. Hoewel in vele gevallen een artistieke onrijpheid aanwezig is, dragen zij de kenmerken van een ideologische rijpheid, zij getuigen van begrip voor belangrijke zaken, welke juist de nieuwe dichtkunst moet weerspiegelen, zij verraden een fijn gevoel voor de vraagstukken van de tegenwoordige tijd.

Het hoofdthema is, zoals begrijpelijk, de met de strijd voor de vrede verbonden socialistische vooruitgang. De jonge dichters richten voor de scheppers van het socialistische Polen lyrische monumenten op, zij zijn geneigd in de arbeider eerder een held der Geschiedenis te zien dan een mens met zijn gewone vreugde en verdriet. Ze spreken graag over de toekomst, waarin de maatschappij een klassenloos karakter zal dragen, waarin de overwinning bevochten zal zijn. Natuurlijk is dit nuttig en nodig, maar het bergt het gevaar in zich, dat het zwaartepunt van het nabijliggend en belangrijk heden naar de toekomst wordt verlegd, hetgeen de stuwende functie van de dichtkunst kan verzwakken.

Van alle in de afgelopen jaren verschenen gedichten kan men zonder meer zeggen, dat het thema van de strijd voor de vrede op de bevredigendste wijze is uitgedrukt.

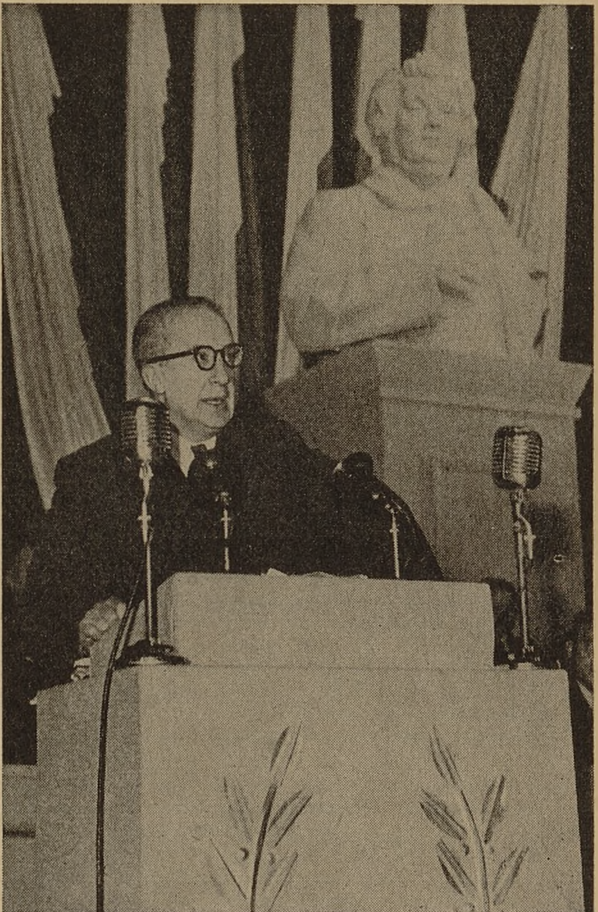
In 1950 werden drie prijzen voor de dichtkunst uitgereikt. De Staatsprijs 1ste klasse ontving Władyslaw Broniewski voor zijn verzamelde werken. Broniewski, die verleden jaar zijn 25-jarig jubileum als dichter vierde, is een kunstenaar van bijzondere stempel, zijn werk werd in de laatste maanden door verschillende literaire vakbladen in Polen en ook door de dagbladen uitvoerig besproken. Broniewski is een dichter in de volle kracht van zijn scheppend vermogen. Onder zijn laatste grote werken is een gedicht over leven en dood van Karol Walter-Swierczewski, arbeider en generaal, welk gedicht de eerste prijs bij een prijsvraag van de Poolse schrijversorganisatie verwierf. Dit vóór 1950 geschreven dichtwerk bewijst, dat elk jaar voor de dichter een streven naar vervolmaking van zijn werk betekent, een voortschrijden op de weg naar het socialisme.

De Staatsprijs 2e klasse kreeg Wiktor Woroszylski voor zijn gedicht „Swierczewski" en de bundel „Er is geen dood". De prijs van de Poolse schrijversorganisatie voor poëzie ontving Tadeusz Kubiak. Daarbij valt op, dat behalve Broniewski de prijswinnaars over het geheel jonge dichters zijn van nog geen 25 jaar. De hun toegekende prijzen betekenen de erkenning van hun bijdrage tot de litteratuur en bevestigen, dat de belangrijkste maatstaf in de nieuwe litteratuur de ideologische rijpheid is.

Vooral de gedichten van Wiktor Woroszylski werden door de critiek gunstig beoordeeld. In Woroszylski valt een gestadige ontwikkeling op, hetgeen ook in het in Juli 1950 verschenen gedicht „Morgenrood over Nowa Huta" tot uiting komt.

De gedichten van de 3e prijswinnaar van het vorige jaar Tadeusz Kubiak (de bundels „Woord onder zegel", 1947, „Soldaten en arbeiders", 1949, „De mens is nabij", 1949) vormen in zekeren zin een tegenstelling tot de gedichten van Woroszylski. Terwijl de laatste zich absoluut van een directe uitdrukkingsvorm bedient, om zijn werk zo eenvoudig mogelijk te houden, stileert Kubiak zijn meeste gedichten, hij verzwakt de directe inwerking van de inhoud en voert de lezer graag op een zijpad, dat niet altijd met het hoofdthema verband houdt. In zijn gedichten houdt Kubiak zich meer en meer bezig met de vraagstukken van de tegenwoordige tijd. Een belangrijk deel — dit geldt vooral van de 1ste bundel — is aan de afrekening met de verschrikking van de bezettingsjaren gewijd. In de nieuwe bundel vormt de

Bij de afsluiting van het Mickiewicz-jaar vond in het Staatstheater te Warszawa een feestelijke avond plaats, waar de Franse dichter Paul Eluard een toespraak hield

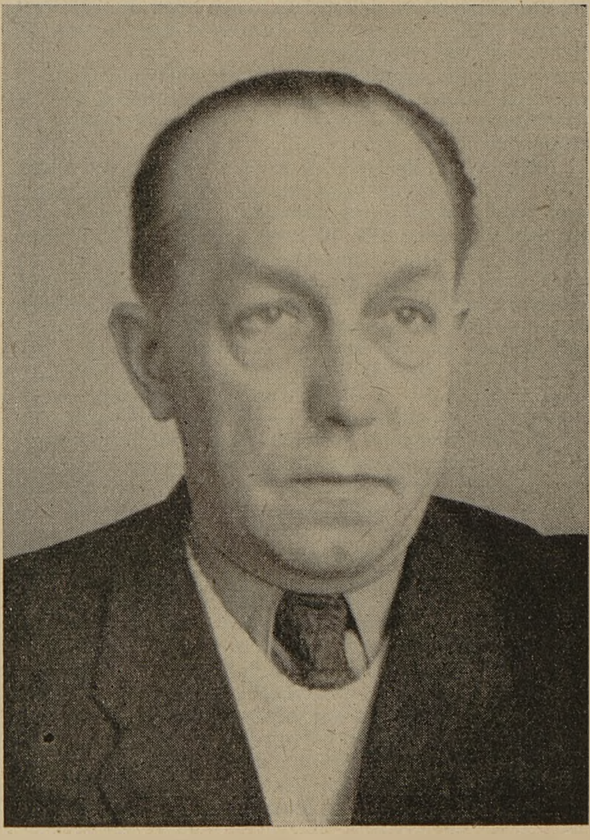

De Poolse dichter Władysław Broniewski (midden) na zijn onderscheiding voor artistieke prestaties. Broniewski is een markante vertegenwoordiger van de vooruitstrevende Poolse kunstenaars

strijd tegen het imperialisme het middelpunt. Kubiak is ook bekend als dichter van de socialistische wederopbouw. Zijn gedicht „De Oost-West-verkeersader" is het enige op dit terrein van de dichtkunst, dat in het leerplan is opgenomen.
Kubiak is een dichter, die hartstochtelijk op alle belangrijke problemen van het heden reageert, die zich vooral onderscheidt door uit de ideologie de gevoelswaarden naar voren te brengen, hij is een dichter, die na een moeizame strijd voor de meest uiteenlopende stijlvormen tot de beste resultaten kan stijgen.
De in 1950 verschenen gedichtenbundel van Mieczyław Jastrun „Het jaar van de oogst" is van de dichtkunst in het genoemde tijdvak het belangrijkste. Jastrum's werk onderscheidt zich door een zeer grote concentratie van gevoelens, die de dichter aan de lezer weet over te brengen. Tegelijkertijd weerspiegelt zich echter in dit werk de rustige en beheerste houding van een mens, die weet, dat slechts een zinvolle houding tegenover de wereld de weg is om haar te beheersen. En dit besef verleent deze verzen dan ook hun glans. In bijkans ieder gedicht proeft men de intellectuele arbeid, want Jastrun geeft zich moeite elk gevoel met het verstand te doorgronden, hij streeft duidelijk naar een verhelderend weergeven van deze tijd, zijn gevoelsoverwegingen zijn consequent met het verstand gepeild. Hierdoor ontstaat een zeker polemisch karakter, dat een groot deel van zijn gedichten eigen is en dat de hardheid van de strijd weerspiegelt.
Een nieuwe dichtbundel van Włodzimierz Slobodnik vertoont in vergelijking met een 2 jaar eerder verschenen grote bundel van verzamelde gedichten, een duidelijke en consequente vooruitgang. Slobodnik kiest meer en meer hedendaagse onderwerpen en neemt steeds duidelijker zijn vooruitstrevende plaats in. Ondanks zijn actuele titels „Lichten op de tijd" is ook de nieuwe bundel voor een belangrijk deel gewijd aan de door hem geliefde onderwerpen over kunstgeschiedenis en literatuur.
In tegenstelling tot vroeger werk is de levenshouding, die in zijn nieuwste gedichten tot uiting komt, optimistischer. De dichter blikt nu naar Bach, Poeschkin en Chopin als naar scheppers, wier leven en handelen niet het beeld van een ongestild leed vormen, maar te beschouwen zijn als een baken en wegwijzer voor de hedendaagse kunstenaars. In deze bundel trekt het „Lied van de fabrieksstad Lódż" of het gedicht over „De wevende zusters en broeders" zeer in het bijzonder de aandacht.
Konstanty Ildefons Gałczyński is een apart staande figuur, die er naar streeft de zaak van de arbeidersklasse tot de zijne te maken, zonder van de voortzetting van de tradities der burgerlijke poëzie uit de tijd tussen de twee oorlogen afstand te doen. Het streven van de dichter deel te nemen aan de tegenwoordige veranderingen is duidelijk te constateren. De waardevolste van zijn gedichten zijn de satires op het kleinburgerdom, in welke satires Gałczyński zich een fijn spotter en een woordvitruoos toont.
„Vijf gedichten", een bundel van Tadeusz Rozewicz bevat veel zelfcritiek (Vooral in Bekentenis, „Van waar de rouw komt", „Antwoord"). In ander werk worden mensen uit de omgeving van de dichter aan de kaak gesteld. De kritiek is echter beperkt en betreft eigenlijk alleen de houding van zulke mensen, die door de oorlog in de waardeschatting van deze wereld teleurgesteld zijn. Rozewicz oefent zijn kritiek uit van het standpunt van het intellectuele humanisme zonder te proberen de diepere wortels van het kwaad op te sporen. Hij dringt de lezer de overtuiging op, dat het geloof of ongeloof aan de wereld een gevolg van individuele belevenissen gedurende de oorlog en het restant daarvan is, hij vat het probleem psychologisch aan en kan vanzelfsprekend op deze weg niet tot een oplossing komen. Waarom zijn sommigen teleurgesteld, anderen daarentegen niet? De dichter doet geen poging om daar een antwoord op te geven.
Een ideologische verandering is in zijn getuigenissen,

Leon Kruczkowski, een van de belangrijkste Poolse schrijvers. Hij is vooral bekend geworden door zijn toneelstuk „De Duitsers" (De familie Sonnenbruck)

die gedurende het afgelopen jaar verschenen zijn, te bespeuren, het duidelijkst wel in zijn gedichten over de Hongaren.
De gedichten van Jan Spiewak vertegenwoordigen het symbolisme in de poëzie, dat ontspringt aan het in zich zelf gekeerde, een houding, die het thema uitkiest naar subjectieve criteria van het innerlijk beleven, onafhankelijk van de maatschappelijke belangrijkheid. Spiewak keert zich tegen de oorlog. Ongetwijfeld is dit protest tegen de oorlog in zekere mate verwant aan de ideologie van het burgerlijk pacifisme. Spiewak kondigt een nieuw omvangrijk werk aan onder de titel „Ervaring", een afrekening met het verleden. „Ik heb de weg naar de Vrijheid gezien", getuigt de dichter.
Stanisław Skoneczny is één van de eerste dichters in de afgelopen jaren, die hun onderwerp uit de geschiedenis van de Poolse revolutionaire beweging hebben geput. Hij heeft dit thema een epische vorm gegeven, waarbij hij de grootste tradities van de romantische poëzie voortzet. De held van zijn gedicht, „De priester van Chodlo", is de pastoor Piotr Sciegienny, een leider van de boerenopstand in 1844.
Een debutant is Arnold Słucki. Na eerst het formalisme te hebben aangehangen nadert deze dichter nu het socialistisch realisme. Weliswaar zijn er nog formalistische trekjes in de verschenen bundel „De aarde wordt lichter" aan te wijzen, die ook in de verzen over de strijd tegen het imperialisme voorkomen. Toch heeft hij een aantal nieuwe gedichten gepubliceerd, die verwachtingen aangaande zijn ontwikkeling oproepen.
De bundel „De roep der bomen", van Igor Sikirycki is voor het grootste deel gedurende de oorlog ontstaan, waarom hij ook niet als specimen van de tegenwoordige ontwikkelingsfaze van de dichter te beschouwen is. Zijn gedichten onderscheiden zich door de feilloze beheersing van woord en rijm, zijn ideologie is echter kwijnend, en vervuld van niet nader aangeduid heimwee.
In de laatste uitgaven van de Poolse literaire tijdschriften verschenen talrijke gedichten, die bewezen, dat de dichters voortdurend gevoeliger op onze tijd reageren, dat zij steeds beter de vooruitgang van het socialistisch realisme weten te verwerkelijken. Enige namen van de jongste dichters (Holda, Gaworski, Kapusciński) zijn onder gedichten verschenen, die als debutantenwerk zeer veel voor de toekomst beloven.

Een stuk Middeleeuwse

Nederlandse Geschiedenis

trekt de aandacht van Poolse Historici

In een collectie, die onder de naam Bibloteka Narodowa (Volksbibliotheek) door het Ossoliński instituut te Wrocław wordt uitgegeven is in de loop van 1950 een nieuwe Poolse editie verschenen van een werk, dat voor de Middeleeuwse geschiedenis van ons land nog altijd van onschatbare waarde is. Wij bedoelen Eginhard's Leven van Karel de Grote. Deze Poolse overzetting is getiteld „Zycie Karola Wielkiego Einharda (zoals men weet wordt naast Eginhard de naam Einhard vaak gebruikt) en de vertaling is van geen mindere dan van Jan Parandowski, de ook hier te lande bekende President van de Poolse Penclub, tegenwoordig professor in de vergelijkende literatuurgeschiedenis aan de Universiteit te Lublin.
Het stemt tot vreugde, dat brede Poolse kringen in de gelegenheid zijn kennis te nemen van gebeurtenissen, die zich in ons land hebben afgespeeld, temeer omdat deze biograaf van Karel de Grote zich verre verheft boven het peil der doorsnee-kronikeurs, hetgeen in een inleiding, geschreven door Aleksander Gleijsztor, professor in de geschiedenis aan de Universiteit te Warszawa, zeer duidelijk in het licht wordt gesteld. In enkele goed gekozen bewoordingen plaatst prof. Gleijsztor Eginhard in het kader van de Karolingische Renaissance.
Deze nieuwe uitgave van Eginhard's werk is niet het enige symptoom, dat men in het Polen van heden grote belangstelling aan de dag legt voor de persoon van de Middeleeuwse heerser; reeds in 1946 had de Poolse historicus Stanisław Kętrzyński, die ook Pools gezant in den Haag is geweest, in het tijdschrift Przegląd Historyczny (Historische Revue) een artikel gepubliceerd: Karol Wielki i Bolesław Chrobry (Karel de Grote en Bolesław de Stoute) uit welk artikel duidelijk blijkt, dat het in het Middeleeuwse Polen niet ontbroken heeft aan verering van die zo gaarne in de Nederlanden verblijf houdende monarch.
Een andere met deze materie direct verband houdende quaestie is deze: hebben de Middeleeuwse Poolse kronikeurs kennis gedragen van de talrijke epische legenden om het hoofd van Karel en zijn paladijnen geweven.
Niet zonder weemoed moet er hier aan herinnerd worden, dat de eminente Poolse historicus Handelsman zich meer in het bijzonder met dit vraagstuk heeft bezig gehouden, hij heeft echter zijn studies op dit gebied niet kunnen voleindigen, daar hij in 1945 in het concentratiekamp Nordhausen door de Nazi's is vermoord. Intussen zet een reeks van zijn leerlingen, waaronder ook de bovengenoemde prof. Gleysztor, deze studies voort, waarbij zij natuurlijk de degen kruisen met de pan-Germanistische historici, die, zoals bekend, er eigenaardige opvattingen op nahouden, betreffende de Middeleeuwse heerser.
Poolse werken als de boven besprokene leveren dus wel een overtuigend bewijs, dat men in dit land, waar natuurlijk de belangstelling voor het actuele domineert, niettemin de betekenis van het grijs verleden niet uit het oog verliest.

P.

Het romantisch Concert

van

Kazimierz Serocki

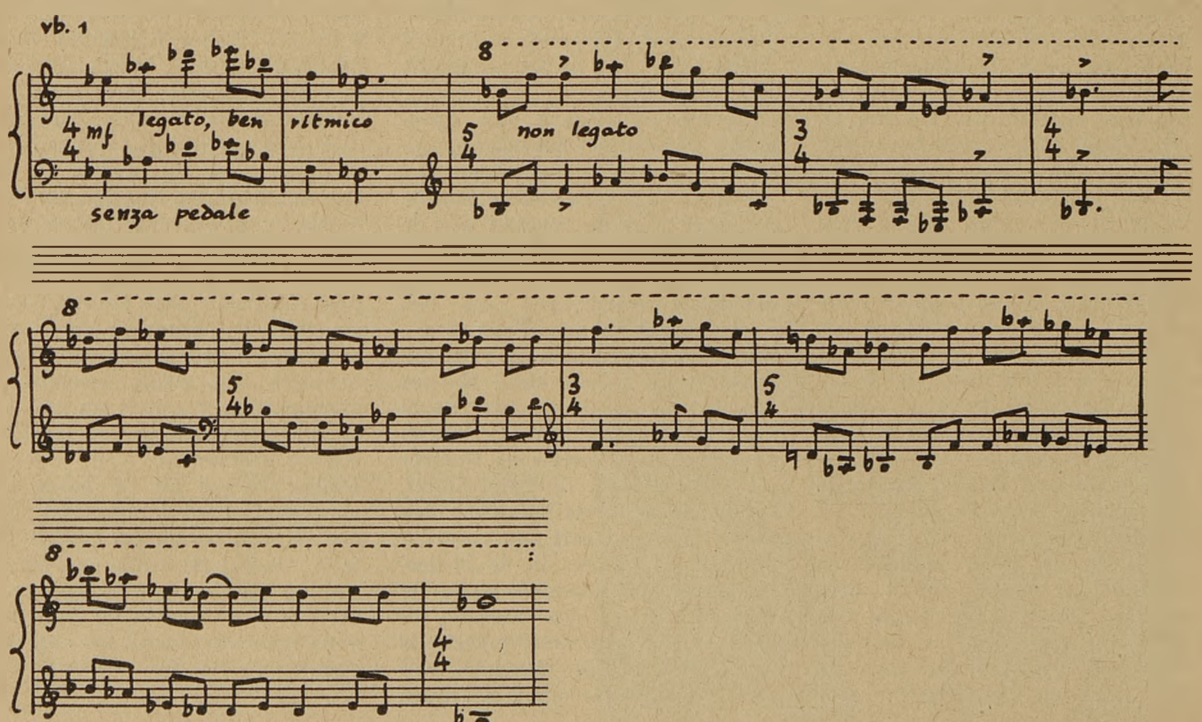
Aan het nieuwste pianoconcert van een Pools componist kan duidelijk worden gemaakt, welke wegen de muziekkritiek bij haar analyse moet inslaan. Het zg. Romantisch Concert van Kasimierz Serocki, een in 1922 te Toruń geboren componist, die tot een in 1949 gestichte groep van jonge toondichters behoort (Serocki, Baird, Krenc), vormt het onderwerp van de hier volgende beschouwingen.

Het is geen toeval, dat het hierbij gaat om een lid van juist deze groep. De door Serocki vertegenwoordigde generatie werd na de oorlog volwassen. Het bewustzijn van deze generatie kreeg zijn vorm onder de ondubbelzinnige invloed van de huidige denkcategorieën en de omstandigheden, waaronder het nieuwe Polen zijn leven opbouwt. De tijd tussen de twee wereldoorlogen was niet in staat zo sterk vat te krijgen op deze generatie als op de ouderen. Daarom stuitte ook het proces van diepgaande wijzigingen bij deze generatie niet op een muur van vooroordelen of op weeklagen over de „oude tijden". Voor haar bestonden er geen kolossen op lemen voeten, die een tijd lang als vertegenwoordigers van uitheemse gezaghebbende kringen een rol speelden. Het streven naar een eigen, nationale uitdrukkingsvorm in de kunst was voor haar iets volkomen vanzelfsprekends. Ondanks zekere invloeden van de oudere componistengeneratie, die van de stelling uitging, dat „muziek geen inhoud heeft", was voor de „Groep 1949" het probleem van de inhoud in de muziek even natuurlijk als het feit, dat men steeds over iets, maar nooit over niets spreekt. Dit waren juist de ideologische uitgangspunten, die ertoe leidden, dat de drie jonge componisten van deze groep elkaar in Augustus 1949 vonden. Zij zijn verschillend van temperament en karakter en hun compositorische stijl is allerminst uniform. Serocki was de oudste van hen, hij heeft de tijd van de „verandering", de afwijzing van zijn vroeger werk, het bewust afstand doen van bepaalde middelen om zich te uiten, en een martelend zoeken naar een eigen expressie reeds achter zich.

In verband met het boven uitgesprokene moet nu allereerst de vraag worden gesteld: Is Serocki een opvallend scheppend talent? Zonder twijfel. Kan dit talent nu reeds als rijp worden beschouwd? Zonder twijfel niet. Wie zijn ontwikkeling tot dit ogenblik gevolgd heeft, ziet in zijn werken een onvermijdelijk zoeken, dat de componist ertoe brengt vandaag te verwerpen. wat hem gisteren nog als van definitieve waarde toescheen. Daarom moet men bij de critiek op zijn Romantisch Concert steeds in het oog houden, dat we in hem hebben te zien een meer dan middelmatig talent, dat eerlijk zijn weg zoekt.

Allereerst moet men de componist de vraag stellen, waarom hij zijn concert „Romantisch" noemt. Men vindt in dit concert immers slechts weinig passages, die van gevoel en lyriek getuigen, misschien alleen enige stukken uit het tweede deel, en in de tweede episode van het rondo in de finale, maar zelfs hier treedt het romantische slechts terloops als stemming van een bepaald fragment en niet als emotionele conceptie van het geheel op. Integendeel, er heerst die bescheiden emotionaliteit, die geen behoefte heeft aan de grote bogen der melodische lijnen en aan grote doorwerkings-episoden.

Het belangrijkste verwijt, dat men Serocki kan doen is juist dit gemis aan ideële en emotionele eenheid in de conceptie van zijn werk. Een

gevolg hiervan is juist het fragmentarisch karakter. Het ontbreekt niet aan werkelijk frisse, originele fragmenten: bijzonder interessant is bv. het 1e thema van het allegro, dit draagt volkomen het karakter van het volkslied en het is volstrekt niet banaal (muzikale illustratie I).

De luchtig neergeworpen kwartintervallen, de accentverlegging op zwakke maatdelen gecombineerd met accentverschuivingen die voortkomen uit het voortdurend wisselend metrum, de kwartenopbouw van de naar het voorbeeld der Improvisaties voor fluit gebroken melodische lijn, dit alles toont reeds een hoog ontwikkelde stilering van de uit de folklore stammende melodisch-rhythmische elementen. De oorsprong van het thema is duidelijk, hoe groot de afstand ook is, die het van mogelijke voorbeelden scheidt.

Interessant van gedachte is ook het IIe thema, dat rijk is aan harmonische effecten, die verwant zijn aan Prokofiew (Illustratie II). Ondanks de grote vrijheid in de tonale functies, blijft het geheel toch duidelijk tonaal: een gevolg van de accoordvormen zowel als van het ondubbelzinnig archaïsche der cadenswendingen.
En nu het probleem der beide thema's: overeenkomstig de klassieke regels zijn ze verschillend, in vele opzichten zelfs tegengesteld, wat factuur, rhythmiek, melodie enz. betreft. Maar voor wat de emotionele inhoud aangaat is hier geen contrast. En daarom verliest Serocki juist dat, wat allereerst de causa movens van ieder sonate-allegro vormt: de mogelijkheid van een conflict, van een stijging der spanningen tot het hoogtepunt in de doorwerking. Dit dramatisch hoogtepunt, deze stijging der spanningen in een of twee episoden, mist Serocki. Dit komt, omdat het in het gebezigde thematische materiaal niet aanwezig is. Beide thema's zijn interessant, maar te weinig verscheiden om tot enige spanning te voeren. Daarom is dit allegro ook van een enigszins „objectiverend" karakter, reden voor de vraag, waarom dit concert „romantisch" wordt genoemd. Het tweede thema is weliswaar weinig lyrisch, de strijkers accentueren wel de nog aanwezige lyriek door hun coloriet, maar ook hier gaat zij verloren in virtuoze arabesken van de piano, die in de stijl van het pianistisch virtuozendom der romantici behandeld worden. Daarin is de hoofdoorzaak voor de benaming romantisch concert te vinden.
Reeds het eerste deel van het concert laat zien, dat Serocki de beginselen van het concertante niet op de een of andere nieuwe wijze behandelt, maar veeleer de vorm van de concertante symphonie benadert, ook al is daarvoor te weinig ontwikkeling en vaart aanwezig. In deze wisselwerking tusklavier en orkest domineert het orkest beslist. Het zwaartepunt is door de componist op de orkestpartij gelegd. De piano introduceert de thema's, maar afgezien daarvan voert hij een dialoog met het orkest, waarin de „taal" van het orkest de boventoon heeft. Dit nu is niet in overeenstemming te brengen met de benaming „romantisch concert". Het is bekend, op welke wijze de romantici, of zij die bij hen aanknoopten, te beginnen met Chopin tot aan Rachmaninow, de piano behandelen. Veel voller van stemming, veel lyrischer — hoewel niet in de romantische betekenis — is het tweede deel, het **Lento assai delicatamente e cantabile.** Hier doet zich het Poolse klimaat van het thematische materiaal gevoelen, of het nu de solofluit is, die het geheel inzet, of de klavierpartij. Dit mogelijk iets te zwak, maar toch door en door Poolse van het materiaal, herinnert hier vooral in zijn melodische tekening, op eigenaardige wijze aan impressionistische „ravelismen" in de behandeling van de orkestpartij. Het deze muzikale „spheren" verenigend moment is het enige dat de eenheid in de stemming van dit deel (muzikale illustratie III) tot stand brengt.

De hier bereikte effecten van het soloinstrument leveren het bewijs, dat de componist de orkesttechniek goed beheerst. Terloops zij opgemerkt, dat de eerste indruk van dit concert niet volledig kan zijn. Het komt vaak voor, dat werken bij de eerste auditie in de smaak vallen, maar later niet meer dezelfde indruk kunnen oproepen, terwijl andere composities steeds

vb. 3

opnieuw andere schoonheden openbaren. Zo is het ook met Serocki's concert.

De bijzonder rustige inleiding van de piano met een breed aangelegde centrale gedachte (muzikale illustratie III) breekt weer af. Het thema gaat op de strijkers over en het klavier beperkt er zich toe, er brokken klank tussen te strooien, die het gelijkmatig voortvloeien van het motief in het orkest doorsnijden. Spanning wordt hier minder door de thematiek dan door dynamisch-coloristische middelen bereikt; weer een impressionistisch beginsel, dat bij Serocki's eerder gecomponeerde Drie Symphonische Beelden aanknoopt.

Het derde deel groeit uit een mazurka-rhythme: het is een typisch rondo met een mazurka-ritornel (muzikale illustratie IV). Hier komt de bedoeling van de componist, het typisch nationale in een eigen artistieke vorm te verwerken, duidelijk tot uitdrukking.

Het werk laat als geheel een diepe indruk achter, hoewel het moeilijk valt, alle thema's te onthouden, temeer daar het een lange en gecompliceerde compositie is. Maar het leeft voort in de herinnering van de toehoorder en bepaalde thematische brokstukken blijven onuitwisbaar ingeprent.

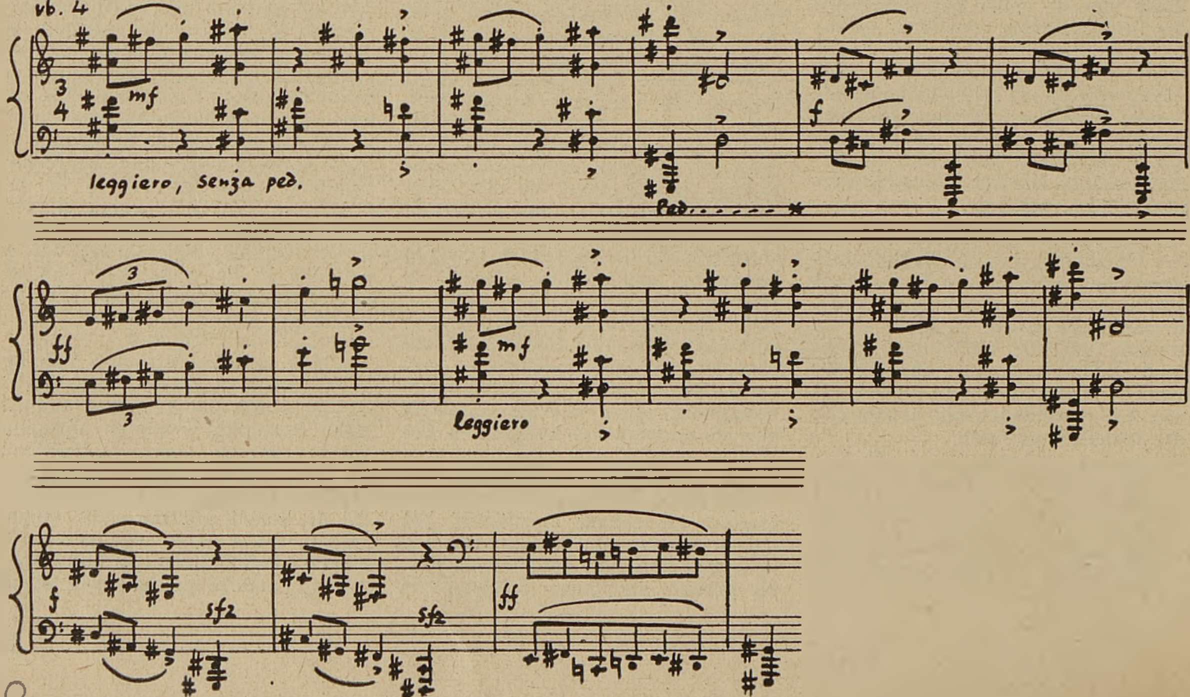
Tot de eigenaardigheden in dit concert behoort ook de gedurfde behandeling van het metrum, die vaak tot pikante metrische afkappingen en tot onverwachte accenten leidt (3/4, 2/4, 5/4).

De harmonische taal van Serocki's concert is stellig gezuiverd van zekere gezochte accoordformaties, welke men in zijn „Vier volksdansen" nog aantreft: zij is tonaal, hoewel verre van iedere schablone. De orkestrale stijl geeft blijk van een volkomen vrije handtering van het klankvolume.

Beschouwt men Serocki's concert van het standpunt van de individuele ontwikkeling van de componist, dan moet men erkennen, dat hij ten opzichte van vroegere composities een zekere vereenvoudiging van de harmonische taal heeft bereikt, die echter desondanks vol levendige effecten is. Verder moet het Poolse in zijn muzikale gedachten worden vermeld. Ook kan men zonder enige twijfel de lyriek in zijn concert erkennen.

Het is niet te bestrijden, dat dit concert ondanks de genoemde tekortkomingen in de hedendaagse Poolse muziekliteratuur een gunstige plaats inneemt. Werken voortkomend uit een overgangstijd zijn in een bepaalde betekenis steeds goed, van een ander standpunt bekeken echter minder goed geslaagd. Zij moeten vanuit het heden, van uit het ontwikkelingstijdperk van de componist worden beschouwd. Bij Serocki's „Romantisch Concert" bespeuren we de stap voorwaarts op de weg van de jonge Poolse componisten, die trachten zich los te maken van de tradities van het tijdperk tussen de beide oorlogen. Er zijn maar weinig componisten (zoals bijvoorbeeld Bach, Chopin, Prokofiew) die van hun eerste werk af zichzelf hebben gevonden. Talrijker zijn zij, die lang en moeizaam voor hun eigen artistieke uitingsvorm hebben gevochten. Serocki behoort zonder twijfel tot deze tweede groep .En hij zoekt eerlijk, zonder compromis.

vb. 4

★ KORTE BERICHTEN ★

ECONOMIE

Eigen fabricatie van Electrolux-stofzuigers en wasmachines

Medio September is er te Poznań een tentoonstelling van klein-industrie en handwerk, o.a. zullen er vele artikelen te zien zijn, die vroeger uit het buitenland betrokken werden, zoals b.v. de eerste electrolux-stofzuigers en wasmachines die in Polen zijn gemaakt.

Looien met silicium

Proeven, eerst kortelings genomen, om bij het looien van leer, naast andere stoffen ook silicium te gebruiken, hebben bevredigende resultaten opgeleverd. Tot nu toe werd het voor onmogelijk gehouden een verbinding tot stand te brengen tussen silicium en de gebruikelijke looistoffen. Volgens een methode, die door een leider van de looierij in Krynka is uitgewerkt, is deze verbinding niet alleen mogelijk, maar er kan ook op deze manier een veel betere kwaliteit van het leer verkregen worden. Deze nieuwe methode maakt de Poolse leerindustrie onafhankelijk van de invoer van dure buitenlandse stoffen.

Derde cementfabriek in aanbouw

Met de bouw van de derde grote cementfabriek is men in het gebied van Lublin begonnen. Deze fabriek zal met de „Odra", de cementfabriek van Wierzbice, tot de grootste van Europa behoren.

De brug over de Weichsel bij Grudziadz voor het verkeer geopend

Een van de grootste bruggen, die tijdens de oorlog was vernield, is weer hersteld. Deze brug is kort geleden door de plaatsvervangende Minister-President Chelchowski voor het verkeer geopend. Dit werk is voltooid in 14 maanden, d.i. 2 maanden sneller dan was vastgesteld. Deze nieuwe brug (een werk geheel van staalconstructie) wordt zowel voor het spoorweg- als voor het gewone verkeer gebruikt.

Het ontstaan van een studentenstad in Zabrze

Op een terrein van 80 h.a. ontstaat in Zabrze in Silezië een studentenstad van welhaast gigantische afmetingen. In de naaste toekomst zullen hier de modernste wetenschappelijke inrichtingen gebouwd worden voor de chemie, physica, biologie, kindergeneeskunde, voor kraamverpleging, besmettelijke ziekten en psychiatrie. Verder verkreeg deze universiteitsstad alle vereiste laboratoria en woonhuizen voor duizenden studenten. Het eerste woonhuis met vier verdiepingen is reeds klaar gekomen.
In het a.s. universiteitsjaar zullen hier reeds meer dan 200 studenten van de Silezische medische hogeschool onderdak vinden. De kamers zijn modern ingericht en beschikken over die benodigdheden die de studenten het leven zo gemakkelijk mogelijk maken.
Tegenover de woonhuizen der studenten verheffen zich de muren van de toekomstige leerinstellingen. Meer dan 1000 studenten zullen naar deze universiteitsstad trekken.

Levertraanfabriek te Sopot

De eerste fabriek van voor medische doeleinden bestemde levertraan werd kort geleden te Sopot in bedrijf genomen.
Tot nog toe moest deze levertraan uit het buitenland worden ingevoerd, omdat in Polen alleen maar industrielevertraan gefabriceerd werd.

Handelsverdrag tussen Polen en Frankrijk

Op 7 September werd een handelsverdrag voor 1951/52 tussen Polen en Frankrijk ondertekend, dat voorziet in een goederenruil ter waarde van 6,5 millioen francs.
Voorts is in het kader van de leveranties nog voorzien door verdere opdrachten ter waarde van 18—20 millioen dollar, waarvoor Polen in ruil kolen zal leveren.

Verwezenlijking van het Pools-Chinese handelsverdrag

Ter gelegenheid van de opening van de tentoonstelling „Het huidige China" in Warszawa, verklaarde de Poolse minister van Buitenlandse Handel, Gede, in een rede, dat de Pools-Chinese goederen-ruil in de eerste zeven maanden van dit jaar drie maal hoger was dan in het hele afgelopen jaar. In totaal zal in 1951 een 12 maal grotere ruilhandel als voor de oorlog worden bereikt.
In ruil voor producten van de Poolse metaal- en textielindustrie zal Polen uit de republiek China ertsen en andere belangrijke grondstoffen, evenals landbouw-producten ontvangen.

Regeling van het goederen-verkeer tussen Polen en Zwitserland

In het kader van het handelsverdrag van 25-6-'49 werd in begin September in Warszawa een protocol ondertekend ter regeling van het goederen-verkeer tussen Polen en Zwitserland tot 30-6-1952.

LITERATUUR

In de „Uitgeverij van waardevolle literatuur" in de S.U., verscheen kort geleden een nieuwe oplaag van vele werken van Poolse schrijvers in Russische vertaling, en wel van Boleslaw Prus „Placówka" (De Voorpost), verder Lalka (de Pop) en Nowele (Novellen). Van Kraszewski „Stara basn" (Een oud sprookje), en van Wanda Wasilewska de roman Ojczyzna (Het Vaderland), alsook een groot aantal werken van Ig. Krasicki en Maria Konopnicka.
De gehele oplaag van het jaar 1951 van Poolse werken, die in Russische vertaling werden uitgegeven bedraagt 250.000 exemplaren.

Weer drie delen van Mickiewicz verschenen

De delen V, VI en VII van de werken van Adam Mickiewicz zijn grafisch keurig verzorgd als volksuitgave verschenen. Zij bevatten zijn prozawerken, natuurlijk nog niet alle.
Deel V is gewijd aan zijn jeugdwerk en bevat aesthetisch-critische beschouwingen uit de tijd van zijn verblijf in Rusland en van zijn emigratie-periode.
In deel VI vindt men politieke artikelen uit de jaren 1832/35 en „De Poolse Pelgrims", welk werk destijds in Parijs verscheen.
Deel VII bevat de historische geschriften („De eerste eeuwen Poolse geschiedenis"), de „Lezingen in Lauzanne" (in Poolse vertaling) en tenslotte de „Taalkundige aantekeningen".

Een nieuw deel van Orzeszkowa

De door de uitgeverij „Ksiazka i Wiedza", verzorgde uitgave van de verzamelde werken der Poolse schrijfster Eliza Orzeszkowa omvat reeds 40 delen. In de laatste maanden verschenen de drie delen bevattende de roman „In de provincie" en enige novellen.

De Beskiden

De Poolse onderneming voor kennis van land en toerisme, gaf deze door Stanisław Pagaczewski geschreven monografie der Beskiden uit, die als voorbeeld van goede, populaire arbeid op het gebied van de kennis van het land dienen kan. De Beskiden van Silezië, Zywiec en Sadecz, dit heerlijke bosrijke berglandschap, dat door de rivierdalen der Weichsel, Sola en Dunajec doorsneden wordt, is een bijzonder geschikt gebied voor massatoerisme.

Studenten in vroeger jaren

Onder deze titel verschenen bij de Warszaawse uitgeverij „Czytelnik" de gedenkschriften van de Tchechische schrijver Alois Jirásek, gewijd aan de studentenjaren 1847/49.

Dit boek geschreven in het jaar 1887, behandelt in episodische vorm de bijdrage der studenten aan de ontwikkeling der progressieve beweging. In elk opzicht bemerkt men in dit werk de censuur der toenmalige Oostenrijkse bezetters.

Uit een tweede werk van Jirásek „Op de oude post", vangt men de naklank der revolutie van het jaar 1848 op, zoals die in het postkantoor van een kleine stad te voelen was. De schrijver toont ons de apathische atmosfeer van het leven in de kleine stad.

De „Kolenmijn Joanna"

De reeds voor de oorlog bekende schrijver van mijnwerkersromans, Gustav Morcinek", is met een omvangrijke roman, onder de titel „De kolenmijn Joanna" opnieuw voor het voetlicht getreden. De schrijver heeft zich tot taak gesteld, ons het moeizame werk der mijnwerkers en de geschiedkundige betekenis van hun strijd te schetsen.

Van de feodale tijden, waarvan de nog in de mijnstreken levende legenden en sprookjes getuigen, voert de schrijver de lezer door de perioden van vroegen hoogkapitalisme naar de tegenwoordige tijd. Deze poging van een historische synthese in romanvorm is uiteraard riskant en moeilijk en kan slechts slagen als de schrijver de realistische methode grondig beheerst.

Jackiewicz: „Jan zonder land"

Deze roman voert de lezer in de wereld van de mijnwerkers, hoewel het hoofdmotief van de vertelling van het eigenlijke mijnwerkersthema afwijkt.

De held van het gebeuren is Jan, de zoon van een mijnwerker, hijzelf is ook mijnwerker, later opzichter, die zijn klasse verlaat en eigen wegen gaat.

Nina Rydszewska: „Mensen uit kolen"

Ook deze roman brengt ons in het leven van een mijnwerker, ditmaal echter speelt het zich af in Frankrijk, bij de daar wonende Poolse mijnwerkers in de jaren om en nabij 1930. De schrijfster schildert de familie Bonezar en de geschiedenis van de groeiende klassenhaat als gevolg van de onderdrukking. Het werk onderscheidt zich door opmerkelijke kennis van het mijnwerkersleven. Het door de schrijfster getekende beeld is politiek juist en overtuigend. Tevens wordt de eigen atmosfeer van het Poolse mijnwerkerscentrum in de vreemde even juist aangevoeld als de rol van de communisten, die de mijnwerkers tot de strijd voeren.

„Mensen uit kolen" is het eerste deel van een romancyclus, waarvan we met grote belangstelling het vervolg verwachten.

„Nieuws van de boekenmarkt" heet een nieuw, iedere 10 dagen verschijnend tijdschrift van de staatsboekverzending „Domksiazki".

Stefan Zeromski's „Herinneringen"

Bij de Warszawse uitgeverij „Czytelnik" is een nieuw deel verschenen van het werk van de Poolse schrijver Stefan Zeromski en wel zijn „Herinneringen".

Een document van Poolse vijftiende eeuwse manuscripten

In het kader van de publicatie van de Wetenschappelijke Vereniging te Warszawa zal nog dit jaar onder de titel „Przemysler Gedachten" een manuscript uit de 15e eeuw in druk verschijnen.

Dit handschrift bevond zich gedurende de oorlog te Przemysl, vanwaar het naar de daar aanwezige Nationale Bibliotheek was gebracht. 800 pagina's (heden vergeeld papier) in het formaat 22 x 16 cm zijn eigenhandig door een onbekende auteur en vertaler geschreven. Het gaat hier om de eerste geestelijke roman in de Poolse literatuur, over het algemeen in naieve en fantastische vorm verteld.

Deze „Przemysler Gedachten" werden reeds vroeger, in 1907, in transcriptie door de Poolse onderzoeker Aleksander Brückner gepubliceerd.

De tegenwoordige redacteur van het werk, Stefan Wierczynski begon in 1947 met de inleidende werkzaamheden, die regeringssubsidie verkregen. Men besloot de „Przemysler Gedachten" zeer tekstgetrouw in fotocopie uit te geven en zodoende de navorsers met de oorspronkelijke vorm bekend te maken.

Bijzondere postzegels voor het 1e Poolse wetenschapscongres

N.a.v. het eind Juni tot begin Juli gehouden Poolse wetenschapscongres werden 6 bijzondere postzegels uitgegeven, die de beeltenis dragen van bekende Poolse geleerden en wel van de ontdekster van het radium M. Curie—Sklodowska, van St. Staszic, Z. Wroblewski, K. Olszewski, M. Nenchi en Mikolaj Kopernik. De laatste postzegel van deze serie, van een waarde van 120 Zł. draagt het embleem van het Poolse wetenschapscongres.

FILM - THEATER

De opnamen van de film „De jonge Chopin", waarmede in de aanvang van dit jaar te Lódź is begonnen, zijn bijna klaar. Regisseur en schrijver van het draaiboek is Alexander Ford. De tekst werd geschreven door de bekende Poolse schrijver van het stuk „De Duitsers", Leon Kryczkowski. Ford werd door zijn film „De waarheid kent geen grenzen" wereldberoemd. De nieuwe film, die de hartstochtelijke liefde van de jonge kunstenaar voor zijn land, en zijn nauwe verbondenheid met alle vooruitstrevende krachten van zijn tijd uitbeeldt, geeft gebeurtenissen uit de meest bekende perioden van zijn leven. Onder de vertegenwoordigers van de toenmale kunstenaarswereld treedt o.a. ook Chopin's vriend Franz Liszt op. Het benodigde materiaal voor deze film werd betrokken uit verzamelingen van Poolse, Parijse en Weense bibliotheken en musea.

Het Joodse Staatstheater bracht kort geleden te Wrocław het stuk van een arbeider uit Lódź ter opvoering, dat ten tijde van de Nazi-bezetting speelt. Het stuk, dat onder de titel „In een winternacht" de moedige steun en hulp van de Poolse plattelandsbevolking aan de uit het Ghetto ontsnapte Joodse vluchtelingen behandelt, is een werk van grote betekenis.

Gedurende een gastvoorstelling te Szczecin trad het Joodse Staatstheater met twee comedies van de bekende Joodse schrijver Scholem Aleichem op, en wel met „De familie Blank" en „De tweehonderdduizend". Deze door de begaafde Joodse regisseur Rotbaum opnieuw bewerkte en geënsceneerde stukken schilderen de beklagenswaardige levensomstandigheden van de Joodse bevolking in het vooroorlogse Polen en de grote verandering die tegenwoordig is ingetreden, nu de Joodse medeburgers zich vrij kunnen ontwikkelen en zich met vreugde aan de opbouw van het land kunnen wijden, hetgeen voor hen ook het verwerven van betere levensomstandigheden betekent.

„De Schat" in de V.S. vertoond

In de vooraanstaande New-Yorkse bioscoop „Irving Palace" werd gedurende 3 weken met groot succes de Poolse speelfilm „De Schat" gedraaid, die in der tijd in Duitsland ook veel belangstelling heeft getrokken.

Arbeiders produceren eigen films

In Szczecin werd kort geleden een arbeiders-filmclub opgericht. Deze filmclub beschikt over een eigen opname- en ateliersuitrusting en bracht reeds enige films uit, waarvan de thema's verschillende gebeurtenissen uit de stad behandelden. De films werden reeds in het openbaar vertoond en met sympathie en belangstelling begroet. De club wordt door de studenten van de Staatsfilmhogeschool te Lódź gesteund.

„Halka" in de Duitse Staatsopera

De bekende nationale opera „Halka" van Moniuszko alsmede het ballet „Harnasie" van Karol Szymanowski, zijn in het speelplan voor het komende seizoen van de Duitse Staatsopera opgenomen.

De „Neue Buehne" van de „Berliner Kammerspiele" zal het drama van Jan Rojewski „Duizend dapperen" opvoeren.

S P O R T

Nieuwe records in Polen

Een nieuw record voor het hoogspringen voor vrouwen is bereikt door de sportlerares Ronczewska met 15 m 15. De Poolse Dejwor bereikte met knotswerpen 47.80 m, waardoor ook zij een record behaalde.
Basketball-wedstrijden tussen een Poolse en Roemeense sportvereniging brachten een overwinning voor de Polen, de Poolse vrouwen wonnen met 22—18 en de mannen met 58—57.

Pools renpaard won te Boedapest

De hoogste prijs van *f* 10.000.— werd gewonnen door het Poolse renpaard „Pink Pearl" op het internationale renconcours van de Oost Europese landen te Boedapest. „Pink Pearl" kwam tegen een Roemeens en acht Hongaarse paarden over een afstand van 2.400 m in de tijd van 2.33 min. als eerste aan.

C U L T U U R

School en Universiteit

Nadat het analphabetisme in Polen (een erfdeel van de voor-oorlogse en de bezettingstijd) geheel is verdwenen, doet de Poolse regering alles om de volwassenen de gelegenheid tot algehele ontwikkeling te geven. Zij heeft daartoe reeds een aantal jaren geleden scholen doen oprichten, die door talloze dorps- en stadsbewoners worden bezocht. Bij het begin van dit nieuwe schooljaar was het aantal scholen voor lager en hoger onderwijs voor volwassenen van 810 tot 1.150 gestegen, het aantal bezoekers is ruim 100.000.

Warszawa

Reeds lange tijd werd in Wrocław naar stad op 30 Juli van dit jaar. Van de toename der bevolking met 18.000 vanaf het begin van dit jaar, komen er 6.700 op jong-geborenen te staan, de overige 11.300 zijn van elders naar de stad getrokken.

Romaanse dom uit de 12e eeuw ontdekt

Reeds lange tijd werd in Wrocław naar een Romaanse Dom gezocht. Eerst nu konden de resten worden gevonden. Het gaat hier om een crypt en een bijzonder goed bewaarde sokkel (zuilvoet), welks vorm bewijst, dat het Romaanse bouwen in de 12e eeuw een architectonisch hoogtepunt bereikte en imposante afmetingen had aangenomen. Een verdere belangrijke historische ontdekking vormen de vestingwallen, waarvan de fundamenten 25 m dik zijn.
De binnenste constructie van de muren bestond uit houten balken, die met zand bedekt werden. Het weinige ceramiek, dat gevonden werd, leert ons dat de wallen uit de 11e eeuw stammen.

Een prachtige stand van Władisława Traczyk

Uit andere gegevens zou men echter kunnen concluderen dat zij toch reeds in de 10e eeuw zijn opgetrokken.

Schoolwezen

Meer dan 3.6 millioen kinderen van arbeiders en boeren beëindigden in Polen het schooljaar 1950/51 aan de lagere, middelbare en kweekscholen.
Meer dan 300.000 leerlingen beëindigden in genoemd jaar de lagere school, tegen in het jaar 1937/38 slechts 182.000 leerlingen.
In het lopende schooljaar verlieten 60.000 jongeren de middelbare en de kweekscholen met een eindexamen-diploma, d.w.z. ongeveer 100% meer dan in het voorafgegane jaar.

Bij de 75ste sterfdag van Alexander Fredro

Naar aanleiding van de 75ste sterfdag van Alexander Fredro, de bekende Poolse toneelschrijver, zullen er in geheel Polen lezingen over zijn werken worden gehouden om meer algemene bekendheid aan zijn oeuvre te geven. Bovendien zullen zijn werken door lekenspelers worden opgevoerd in fabrieken, in staatsbedrijven en vakverenigingsgebouwen.

Nieuwe cultuurhuizen in Warszawa en Lodz

Naast de geweldige investeringen van de Poolse Staat voor de industriële opbouw, garandeert het zesjarenplan ook voor het culturele leven van het land door de wederoprichting van oude en de oprichting van nieuwe kunstinstellingen een grote bloeitijd voor de toekomst.
Zo zal een der mooiste schouwburgen van Warszawa, het „Grote Theater" binnenkort een balletschool bevatten, welk ballet naast dat van de Staatsopera een eigen plaats zal innemen.
In de nu in aanbouw zijnde architec-

tonisch bewonderenswaardige nationale Philharmoniezaal, zal de Moniuszko-Muziekschool worden gevestigd. Ook de wereldopbouw van het Raczynski-Paleis, het toekomstige Huis voor de Beeldende Kunsten, nadert zijn voltooiing. Hier zullen grote ateliers, die door op rollen lopende wanden naar verkiezing onderverdeeld kunnen worden, de meer dan 800 leden van de provinciale Schilders- en Beeldhouwersbond, uitstekende gelegenheid bieden voor ongehinderde uitoefening van hun scheppende arbeid.
Het Ostrowski-Paleis, het voormalige eigendom van een magnaat, zal binnenkort aan de Frederic Chopin genootschap ter beschikking worden gesteld.
Niet slechts in de hoofdstad, maar ook in de andere delen van het land, bouwt men nieuwe culturele instellingen, en de historische monumenten verheffen zich uit de puinhopen van de oorlog. Wel de belangrijkste dezer gebouwen is het, van de modernste podiuminrichting voorziene, nationale Theater van de arbeidersstad Lódż, dat 1500 plaatsen zal bevatten. Behalve deze vaste theaters zullen verder de op het platte land werkzame reizende theaters op het negenvoudige van hun tegenwoordig getal worden gebracht.

Het eerste Jeugdpaleis te Katowice

Het eerste, naar het voorbeeld van de Sowjet Pionierspaleizen, te Katowice opgerichte Jeugdpaleis is kort geleden voor zijn bestemming in gebruik genomen. In dit paleis zijn behalve de talrijke cultuurzalen en bibliotheken ook werkplaatsen en laboratoria ondergebracht, waarin de aangeboren gaven der jeugdige personen voor de foto- en radiotechniek o.a., verder worden ontwikkeld.

4200 doktersassistenten worden opgeleid

Het ministerie van Gezondheid heeft de scholing van het Poolse dokterspersoneel in zoverre gereorganiseerd, dat een nieuw type van Lycea voor doktersassistenten ingesteld werd. Gediplomeerde verplegers zullen in de toekomst de wijkartsen op staatsbezittingen, in productiecoöperaties enz. als hulpkrachten ter zijde staan. Zij zullen ook voor de eerste hulp bij ongelukken en voor het propageren van de beginselen van hygiëne in de grotere bedrijven werkzaam zijn. Op het ogenblik zijn in Polen 12 Lycea voor het opleiden van doktersassistenten. Nog een drietal van deze soort zal in de herfst worden geopend.
In het kader van het zesjarenplan zullen deze Lycea gezamenlijk 4200 gediplomeerde assistenten opleiden. De nieuwe hulpkrachten zullen het werk van de doktoren belangrijk verlichten.
De opleiding van deze jeugd staat op een bijzonder hoog niveau. Het theoretisch onderricht wordt door practische oefeningen aan de universiteitsklinieken vervolmaakt. Als ontwikkelingsminimum wordt voor de toelating van een dergelijk Lyceum een diploma van een lagere school verlangd.
Gedurende de vacantie hebben de practische oefeningen aan de universiteitsklinieken en aan de staatsinstelling voor Hygiëne plaats.

Buitenlandse Delegaties in Polen

U.S.A. arbeiders over hun indrukken in Polen

Een Amerikaanse delegatie, bestaande uit leden van een congres van industriële en onafhankelijke vakverenigingen uit alle delen van het land, is na een reis van enige weken ter bestudering van het leven in Polen, in Amerika teruggekeerd.
Op een persconferentie vertelden de delegatieleden, dat de enorme oorlogsverwoestingen grote indruk op hen hadden gemaakt.
Hoewel men reeds overal reusachtig gebouwd heeft, is men nog steeds dag en nacht aan de wederopbouw bezig. De voornaamste opgave, die het Poolse volk zich als doel gesteld heeft, is en blijft de wederopbouw van het land, van woon- en werkplaatsen, om te komen tot steeds betere levensvoorwaarden.
Het is wel zeer begrijpelijk, zeiden de delegatieleden, dat de mensen in Polen de oorlog haten, en dat al hun willen geconcentreerd is op het behoud van de vrede tussen Amerika en Polen.

Indonesische Jeugddelegatie in Polen

De Indonesische Jeugddelegatie bezocht op haar thuisreis van het derde Wereldjeugdfestival te Berlijn ook een aantal steden en dorpen in Polen. Voordat zij verder trok sprak de leider van de delegatie, Slamek Sukotjo, het Poolse volk en in het bijzonder de jeugd toe en dankte alle voor de vele bewijzen van oprechte vriendschap en solidariteit met het Indonesische volk in zijn bevrijdingsstrijd.

Leden van de Italiaanse vakbeweging in Polen

Op uitnodiging van de Poolse vakverenigingen kwamen in het midden van de afgelopen maand 19 Italiaanse vakbewegings-leden te Warszawa aan.
De delegatie, die gevormd werd door metaalarbeiders, werfarbeiders, arbeiders uit de textiel- en kledingindustrie en spoorwegarbeiders, stond onder leiding van de secretaris van de Italiaanse vakbond voor de kledingindustrie. Gedurende hun 14-daags verblijf bezochten de Italiaanse gasten Lódż, Wrocław en Kraków.

Nederlandse Delegatie te Warszawa

Een delegatie van 8 Nederlandse vredesstrijders vertoefde de vorige maand te Warszawa en heeft aldaar het leven van het Poolse volk, de wederopbouw en alles wat dit volk bereikt heeft op het gebied van het sociale leven en de cultuur bestudeerd.

Belgische vredesstrijders over Polen

De Belgische delegatie, bestaande uit vertegenwoordigers van verschillende politieke richtingen, heeft voor haar vertrek uit Polen een brief gericht tot het „comité voor culturele samenwerking met het buitenland". In deze brief hebben de delegatieleden niet alleen hun gastheren bedankt voor de genoten gastvrijheid, maar zij hebben ook daarin tot uitdrukking gebracht, dat zij diep onder de indruk zijn van de vreedzame wederopbouw van de steden en de fabrieken, en dat zij grote bewondering hebben voor de resultaten, die het Poolse volk heeft bereikt op het gebied van de cultuur en de sociale verzorging.

Zweedse studenten op bezoek in Polen

Te Lódż logeerde een 12-koppige groep Zweedse studenten. Leider der delegatie was de assistent der Hogere School voor Paedagogie te Göteborg, Lassdanvik. De gasten bezochten een kindertehuis, waarna zij samenkwamen met studenten van de universiteit van Lódż. „Gedurende ons bezoek aan Polen," verklaarde de leider der delegatie, „konden wij er ons van overtuigen, hoeveel er reeds alhier op het gebied van de wederopbouw is bereikt. Het tintelend leven in de landbouwcoöperaties, aan de nieuwe onderwijsinrichtingen, in de fabrieken zijn het beste bewijs, dat het Poolse volk gelukkig wil leven in een vreedzame atmosfeer. De verworvenheden der Poolse jeugd vervullen ons met bewondering."

De fascistische inval in Polen herdacht

Deze dag herinnerde weer eens duidelijk aan het gevaar van een nieuwe oorlog, het gevaar dat vergroot wordt door de herbewapening van West-Duitsland en het herstellen van de nazi-generaals in hun ambt. Maar het Poolse volk, dat zich nog maar al te goed de afgelopen oorlog herinnert, is één in denken en daardoor sterker dan ooit tevoren. De onafhankelijkheid van Polen staat op vaste bodem. De „Trybuna Ludu", het grootste dagblad van Polen schrijft, dat de Volksregering, gesteund door het gehele volk en door hechte vriendschap met de Sowjet-Unie verbonden, de vrede met kracht zal verdedigen.

Vrouwen als houtvesters

Ofschoon de regering van Polen alle beroepen, die eertijds alleen voor mannen waren bestemd, ook voor de vrouwen toegankelijk heeft gesteld, hadden zich maar weinig vrouwen voor het houtvestersberoep opgegeven. Opmerkelijk was het, dat in het jaar 1950 maar één vrouw houtvester was, in het afgelopen schooljaar 1950/51 lieten zich reeds vijf vrouwen opleiden als houtvester in het Wojewod Katowice. In het schooljaar 1951/52 daarentegen hebben zich zestig vrouwelijke candidaten opgegeven voor het Lyceum voor houtvesterswerk in de provincie Brynek Tarnowskie Góry, om zich voor dit beroep op te laten leiden en na beëindiging van deze opleiding binnen het kader van het zesjarenplan posities te bekleden in de Bos- en Houtbranche.

De Poolse handelsattaché in Den Haag, ontvangt dagelijks van 10—1 uur op zijn kantoor, Alexanderstraat 24, Tel. 116164

Nieuw decreet ter bescherming van eigendomsrechten

In overleg met de Staatsraad vaardigde de Poolse ministerraad een decreet uit ter bescherming en regeling van het eigendom van de naar de Westelijke gebieden verhuisde Poolse boeren.
Op grond van dit decreet worden allen, die een landbouw-bedrijf bezitten en tot op de dag van het van kracht worden van het decreet nog geen eigendomsrecht verworven hebben, tot eigenaar van de landbouw-bedrijven, inclusief de gehele levende en dode inventaris, verklaard. De boerenhofsteden vallen onder het erfrecht.

Bestuursvergadering van de wereld-studentenbond te Warszawa

Van 31/8 tot 8/9 is het presidium van de Internationale studentenbond (LSB) bijeen geweest om de werkzaamheden van de bond voor de strijd om de vrede, voor de verbetering van het levenspeil en der studie-mogelijkheden, te bespreken en vast te leggen.

Mijnwerkers ontvangen de hoogste lonen

De Poolse mijnwerkers werken onder zeer gunstige voorwaarden: hoog loon, en de beschikking over een buitengewone sociale verzorging. De nieuw aangekomen mijnwerkers helpen eerst bij het kolentransport en komen na 3 maanden als inladers bij het werk. Nadat zij een jaar gewerkt hebben, en een beroepsopleiding hebben genoten, kunnen zij volwaardige mijnwerkers of specialisten worden en ze verdienen dan 1.000 Złoty per maand. Door meer te presteren kunnen deze bedragen echter verhoogd worden. Het basisloon voor beginnelingen en inladers bedraagt zonder toeslag 500—720 Złoty per maand. De vraag naar arbeidskrachten wordt steeds groter, daar de mijnindustrie zich steeds blijft uitbreiden.

Vereniging Nederland-Polen

Comité van aanbeveling:

Prof. Dr. B. Becker, Amsterdam
J. H. Cohen Stuart, Bussum
Mr. H. Cost Budde, Voorburg
Ds. W. S. Hugo van Dalen
Mr. S. Davids, Amsterdam
Mr. P. E. Eldering, Amsterdam
J. D. L. Le Febvre, Laren N.H.
Prof. Dr. J. A. van Hamel, Baarn
Ed. Hoornik, Amsterdam
W. Huisman, litt. slav. dra., 's-Gravenhage
B. Jelgersma, Amsterdam
H. Ch. G. J. van der Mandere, 's-Gravenhage
Prof. Dr. R. van der Meulen, Leiden
Mr. W. M. van Meurs-van der Burg, A'dam
Mevr. Dr. E. E. Prins-de Jong, Leiden
Mevr. Mr. I. E. Prins-Willekes Mac-Doland, Amsterdam
H. M. van Randwijk, Amsterdam
Ir. J. W. Rodenko, 's-Gravenhage
Henriëtte Roland Holst van der Schalk, Overveen
Prof. Dr. Jan Romein, Amsterdam
Mevr. Dr. Annie Romein—Verschoor, A'dam
Jhr. W. J. H. B. Sandberg
P. J. J. Verlooy, Leiden
Victor E. van Vriesland, Amsterdam
Dr. L. P. Walburgh Schmidt, Oegstgeest
M. J. Wentinck, 's-Gravenhage
Prof. Dr. W. F. Wertheim, Amsterdam
Sam de Wolf, Amsterdam

Cursus in de Poolse Taal

★

Onder leiding van de Slaviste Mej. Dra TEENGS, wordt te Amsterdam voor eerstbeginnenden een cursus gegeven in de Poolse taal. Deze cursus ving in April van dit jaar aan. Voor sommige deelnemers bleek het tempo iets te snel, doordat zij nog geen andere vreemde taal machtig waren. Er bestaat gelegenheid voor dergelijke belangstellenden een aparte cursus te vormen. Men kan zich schriftelijk aanmelden bij het bureau van de Vereniging Nederland Polen, J. W. Brouwersplein 7, Amsterdam.
(Telefonisch bereikbaar onder: 93700 of bij geen gehoor 20992.)

POOLSE COURANTEN EN WEEKBLADEN

Het bureau van De Vereniging Nederland—Polen ontvangt geregeld de volgende dag- en weekbladen:

Sztandar Młodych.	Rolnik Polski.	Górnik.
Dziennik Polski.	Trybuna Robotnicza.	Dziś i Jutro (tygodnik).
Kurier Codzienny.	Głos Pracy.	Chłopska Droga.
Trybuna Ludu.	Zycie Warszawy.	Trybuna Wolności.
Nowa Kultura (tygodnik).	Tygodnik Powszechny.	Gazeta Polska.
Wola Ludu.	Dziennik Zachodni.	Przyjaciółka (tygodnik).
Zołnierz Wolności.	Express Wieczorny.	Przekzój.
		Nowe Czasy (tygodnik).

Deze zijn ter inzage op het bureau Jan Willem Brouwersplein 7, Amsterdam. Belangstellenden kunnen ook tijdschriften of couranten ter lezing toegezonden krijgen. Een verzoek hiertoe kan worden gericht tot het bovenvermelde bureau met opgave van de gewenste bladen, waarbij *f* 0.50 in postzegels voor porti dient te worden ingesloten.

Redactie-Secretariaat:
TIJDSCHRIFT NEDERLAND-POLEN
(geopend dagelijks van 9—1 uur) behalve Zaterdags
AMSTERDAM
J. W. Brouwersplein 7
(Telefonisch bereikbaar onder: 93700 of bij geen gehoor 20992.)
Postgiro No. 518467 t.n.v. de Penningmeester van de Ver.
NEDERLAND-POLEN TE LEIDEN

Adressen van Ondernemingen voor de Buitenlandse Handel

Centralne Biuro Łożysk Tocznych „CEBILOZ"
Centraalbureau Voor Kogellagers „CEBILOZ" — Warszawa, Krakowskie Przedmieście 47/51
Telefoon: 73950 — Telegramadres: CEBILOZ Warszawa

Centrala Eksportowo-Importowa Premysłu Drzewnego
Import en Export Centrale voor Houtproducten — Exportbureau, Warszawa Miodowa E
Telefoon: 8-86-74 — Telegramadres: CEPEDE Warszawa

Centrala-Morska Importowo-Eksportowa
Import- en Export- Zeecentrale — Warszawa, Hoża 35
Telefoon: 7-49-80—84 — Telegramadres: CENTROMOR Warszawa

Centrala Zaopatrzenia Materialowego Przemysłu Węglowego
Centrale Voor de Materiaalvoorziening van de Kolenmijnen — Import Bureau, Katowice, Plebiscytowa 36
Telefoon: Centrale 3-59-81; Bijkantoor: Lwowska 11; Telefoon: 8-68-02; 8-65-01 — Telegramadres CENTROZAP Katowice

Centrala Zaopatrzenia Hutniczego
Centrale Voor de Voorziening van Hoogovens, Import Bureau, Katowice, Armii Czerwonej 12/14
Telefoon: 3-67-01/05; 3-49-41/45. Bijkantoor: Warszawa, Na Skarpie 21. Telefoon: 8-81-93; 8-81-96 — Telegramadres CENTRORUD Katowice

Centrala Spóldzielni *Mleczarsko-Jajczarskich*
Centrale Voor de Melk- en Eieren-Coöperaties — Warszawa, Hoża 66/68
Telefoon: 8-96-00/5 — Telegramadres: CESEMJOT Warszawa

Centrala Handlowa Przemysłu Cukrowniczego
Handelscentrale van de Suikerindustrie, Warszawa, Al. Niepodległości 161
Telefoon:: 4-00-80 — Telegramadres: CUKROZBYT Warszawa

„DAL" Towarzystwo Handlu Międzynarodowego S.A.
„DAL" Vereniging voor de Buitenlandse Handel N.V. — Warszawa, Nowy Swiat 40
Telefoon: 7-58-60 — Telegramadres: DALOS Warszawa

Polskie Towarzystwo Handlu Zagranicznego dla Elekrotechniki „ELEKTRIM", Sp. z. o. o.
Poolse Maatschappij voor Buitenlandse Handel in Electrotechnische Artikelen „ELEKTRIM", Naamloze Vennootschap — Warszawa, Sienna 32
Telefoon 8-01-20 — Telegramadres: ELEKTRIM Warszawa

Polskie Zakłady Zbożowe — Biuro Handlu Zagranicznego
Poolse Graanbedrijven — Bureau voor Buitenlandse Handel, Warszawa, Kopernika 30
Telefoon Directie: 8-21-69 — Telegramadres EXPEZET Warszawa

Państwowa Centrala Drzewna „PAGED"
Staats-Houtcentrale „PAGED" — Bureau voor Buitenlandse Handel, Warszawa, Plac 3-ch Kryży 18
Telefoon: 7-50-20/23 — Telegramadres: HAZAPAEED Warszawa

„HORTUS" Import i Eksport Nasion

„HORTUS" Import en Export van Zaden, Warszawa, Klonowa 20
Telefoon: 8-08-24/29 — Telegramadres: HORTUS Warszawa

„FILM POLSKI" Biuro Zagranicznego Obrotu Filmów

„POOLSE FILM" Bureau voor de In- en Verkoop van Films in het Buitenland — Marszałkowska 56
Telefoon: 8-61-33 — Telegramadres: IMEX-FILM Warszawa

Centrala Rybna

„Viscentrale, Bureau voor Buitenlandse Handel. Warszawa, Puławska 14
Telefoon Centrale: 7-10-22 — Telegramadres MOTORIM Warszawa

„PAPEXPORT" Centrala Eksportowo-Importowa

„PAPEXPORT" Import- en Exportcentrale voor de Papierindustrie — Warszawa, Wspolna 50
Telefoon: 8-10-00 — Telegramadres PAPEXPORT Warszawa

Centrala Produktów Naftowych

Aardolieproducten Centrale, Warszawa, Rakowiecka 39
Telefoon: 4-00-20/25 — Telegramadres: PETROL, Warszawa

„POLIMEX" Polskie Towarzystwo Importowe Maszyn i Narzędzi

„POLIMEX" Poolse Import Maatschappij voor Machines en Werktuigen — Warszawa, Czackiego 7/9/11
Telefoon Centrale: 7-57 20 — Telegramadres: POLIMEX Warszawa

Centralny Zarząd Przemysłu Mięsnego

Centraal Bureau voor de Vleesindustrie, Bureau voor de Buitenlandse Handel, Warszawa, Złota 37
Telefoon Directie: 7-33-80 — Telegramadres: POLMEAT Warszawa

Polskie Towarzystwo Maszyn Biurowych

Poolse Kantoormachines Maatschappij N.V. — Warszwawa, Szpitalna 8
Telefoon: 8-27-25 — Telegramadres: TABULATOR Warszawa

Centrale Importowa Przemysłu Włokienniczego „TEXTIL-IMPORT"

Importcentrale voor de Textielindustrie „TEXTIL-IMPORT — Łódż

„LAS" Państwowa Centrala Leśnych Produktów

„LAS"Staatscentrale voor Bosproducten, Bureau voor Buitenlandse Handel, Warszawa, Al. Jerozolimskie 57
Telefoon: 8-72-21 — Telegramadres: ZALAS Warszawa

„DOM KSIAZKI" Centrala Obrotu Księgarskiego

„DOM KSIAZKI" Boekhandelscentrale — Bureau voor de Buitenlandse Handel, Warszawa, Wiejska 16
Telefoon: 8-23-77